

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Konkurz, jako jeden ze způsobů řešení úpadku dlužníka

Bankruptcy, as one Way of Solution of Debtor's Bankrupt

Student:

Vedoucí diplomové práce:

Bc. Šárka Wisurová

doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Šárka Wisurová**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202T049 Účetnictví a daně
Specializace: 00 Účetnictví a daně
Téma: **Konkurz, jako jeden ze způsobů řešení úpadku dlužníka**
Bankruptcy, as one Way of Solution of Debtor's Bankrupt

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Charakteristika insolvenčního řízení a způsoby řešení úpadku
 3. Právní, účetní a daňové aspekty konkurzu
 4. Vyhodnocení konkurzního řízení v praxi
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- BŘEZINOVÁ, Hana. *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona*. 1. vyd. Praha: BOVA POLYGON, 2009. 200 s. ISBN 978-80-7273-159-6.
- LANDA, Martin. *Ekonomika insolvenčního řízení*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2009. 426 s. ISBN 978-80-7418-031-6.
- MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnický*. 1. vyd. Praha: Linde, 2009. 394 s. ISBN 978-80-7201-780-5.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 27.04.2012

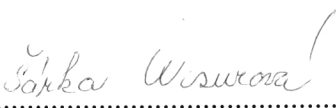
Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh vypracovala samostatně. Přílohy č. 1 a 3, dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.

V Ostravě dne 25. dubna 2012

A handwritten signature in cursive script, reading "Šárka Wisurová", positioned above a horizontal dotted line.

Bc. Šárka Wisurová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda vyjádřila své poděkování vedoucí mé diplomové práce, paní doc. Ing. Dagmar Bařinové, Ph.D., za opakovanou pomoc, cenné rady a za chápavý a lidský přístup při jejich udílení.

Obsah

1. Úvod.....	5
2. Charakteristika insolvenčního řízení a způsoby řešení úpadku	7
2.1. Právní úprava	8
2.2. Úpadek dlužníka.....	9
2.3. Subjekty insolvenčního řízení	10
2.3.1. Dlužník.....	10
2.3.2. Věřitelé.....	11
2.3.3. Insolvenční správce	13
2.3.4. Insolvenční soud	14
2.3.5. Likvidátor.....	15
2.4. Formy řešení úpadku.....	16
2.4.1. Konkurz (nepatrný konkurz).....	16
2.4.2. Oddlužení	16
2.4.3. Reorganizace	19
2.5. Statistiky počtu událostí v insolvenčním řízení	20
2.6. Dílčí shrnutí.....	22
3. Právní, účetní a daňové aspekty konkurzu.....	23
3.1. Právní hledisko konkurzu.....	23
3.1.1. Návrh na zahájení insolvenčního řízení	24
3.1.2. Prohlášení konkurzu.....	25
3.1.3. Přihlášení pohledávky	27
3.1.4. Soupis majetkové podstaty.....	29
3.1.5. Zpeněžení majetkové podstaty	31
3.1.6. Uspokojení pohledávek před rozvrhem	34
3.1.7. Rozvrhové usnesení	34
3.1.8. Konečná zpráva.....	35
3.1.9. Vyúčtování finančních výsledků.....	36

3.1.10. Zrušení konkurzu	37
3.2. Účetní hledisko.....	38
3.2.1. Dopad konkurzu na účetnictví	38
3.2.2. Účetní závěrky a jejich význam	39
3.2.3. Audit účetní závěrky	40
3.3. Daňové hledisko konkurzu.....	41
3.3.1. Daň z příjmu.....	42
3.3.2. Daň z přidané hodnoty	43
3.3.3. Daň z převodu nemovitostí	44
3.4. Dílčí shrnutí.....	45
4. Vyhodnocení konkurzního řízení v praxi.....	46
4.1. Seznámení s firmou Glass s.r.o.	46
4.2. Zahájení insolvenčního řízení	47
4.2.1. Usnesení o úpadku	48
4.3. Přezkum přihlášených pohledávek.....	48
4.3.1. Prohlášení konkurzu.....	49
4.4. Soupis majetkové podstaty.....	49
4.4.1. Zpeněžení majetkové podstaty.....	50
4.4.2. Sumarizace příjmů a výdajů.....	52
4.5. Výpočet odměny insolvenčního správce.....	53
4.6. Návrh konečné zprávy.....	54
4.7. Dílčí shrnutí.....	56
5. Závěr.....	57
Seznam použité literatury	59
Seznam zkratk	61
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
Seznam příloh	
Přílohy	

1. Úvod

V současné době je s pojmem platební neschopnost dlužníka a nemožností věřitele domoci se své splatné pohledávky stále častěji spojován pojem „insolvence“. Tato skutečnost je důsledkem zejména současné celosvětové hospodářské krize, která má vliv i na ekonomickou situaci nejen podnikatelských, ale i nepodnikatelských subjektů.

Jedním ze způsobů řešení platební neschopnosti dlužníka, případně hrozící platební neschopnosti, je využití úpadkového práva, tj. využití insolvenčního zákona, jehož smyslem je co nejvyšší poměrné uspokojení věřitelů dlužníka.

Orientace v insolvenčním řízení, kdy jedním ze způsobů řešení úpadku dlužníka může být i konkurz, je pro laika velmi obtížná. Jak dlužníkům, tak i věřitelům není při řešení úhrady splatných pohledávek mnohdy zřejmé, jaké možnosti jim stávající insolvenční zákon poskytuje nebo jakým způsobem mají v jeho rámci svá práva či povinnosti efektivně realizovat.

Cílem mé diplomové práce je, aby se tato stala případným vodítkem jak pro dlužníka, tak i pro věřitele a umožnila jim orientovat se v jednotlivých fázích insolvenčního řízení a zejména pak při řešení úpadku dlužníka formou konkurzního řízení.

Ve své diplomové práci se proto snažím zejména vymezit základní charakteristiky konkurzního řízení, vysvětlit pojmy, které insolvenční zákon používá, analyzovat způsoby zpeněžení majetkové podstaty a následně vyhodnotit celkový průběh konkurzního řízení.

K dosažení stanoveného cíle jsem rovněž použila metodu statistického zpracování dat týkající se jednotlivých rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkového úpadku.

V první části své diplomové práce charakterizují insolvenční řízení z pohledu zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona, kdy poukazují na vývoj právní úpravy úpadkového práva po roce 1989. Definují stávající právní úpravu a její význam a poté vymezují jednotlivé subjekty insolvenčního řízení, kterými jsou dlužník, věřitelé, insolvenční správce, insolvenční soud, státní zastupitelství a likvidátor dlužníka.

Dále uvádím konkrétní způsoby řešení dlužníkovy úpadku, a to konkurz, oddlužení a reorganizaci. V závěru první kapitoly za pomoci statistických dat srovnávám údaje o insolvenčním řízení v České republice v jednotlivých letech.

Ve druhé části své diplomové práce se zabývám zejména právními, účetními a daňovými aspekty konkurzního řízení. Charakterizuji jednotlivé fáze insolvenčního řízení, podrobněji se zabývám zejména návrhem na zahájení insolvenčního řízení, přihláškou pohledávky, majetkovou podstatou a jejím zpeněžením, konečnou zprávou a uspokojením pohledávek. V návaznosti na uvedené, pak poukazuji na povinnosti úpadce a především insolvenčního správce, a to mimo jiné sestavit účetní závěrky a podat daňová tvrzení.

Třetí část diplomové práce je mou snahou demonstrovat na příkladu dlužníka, a to obchodní společnosti Glass s.r.o., jeden ze způsobu řešení úpadku, a to formu konkurzu. Na základě zpeněžení majetkové podstaty analyzuji pomocí konečné zprávy jednak průběh zpeněžení a jednak finanční nákladovost jednotlivých forem zpeněžení. Následně vyhodnocuji celkový průběh konkurzního řízení.

2. Charakteristika insolvenčního řízení a způsoby řešení úpadku

Úpadkové právo je v současné době upraveno zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, tedy tzv. insolvenčním zákonem (dále jen IZ).

Tento zákon upravuje hlavní zásady a pravidla insolvenčního řízení, které je zvláštním soudním řízením, jehož předmětem je projednání úpadku a jeho důsledků. Insolvenční řízení je řízením speciálního charakteru a je určeno pro řešení majetkových poměrů tam, kde již toho není dlužník sám schopen. Aby soudní řízení mohla být označena za „insolvenční“, je třeba, aby tato splňovala určité charakteristické znaky, mezi něž patří zejména mnohost věřitelů, zásadně poměrné uspokojení pohledávek a co nejvíce vyrovnané právní možnosti věřitelů.¹

Pravidla a hlavní zásady insolvenčního řízení slouží především jako významná interpretační pravidla, zda daný procesní úkon některého z procesních subjektů neodporuje cíli a účelu insolvenčního řízení. Zatímco zásady insolvenčního řízení jsou demonstrativně vypočteny v ustanovení § 5 IZ, pravidla insolvenčního řízení je třeba dovozovat z celého obsahu insolvenčního zákona, protože nejsou nijak souhrnně vypočtena v nějakém jeho ustanovení.

Mezi zásady insolvenčního řízení tedy náleží:

- a) zákaz nespravedlivého poškozování nebo nedovoleného zvýhodňování účastníků řízení,
- b) princip rychlosti a hospodárnosti řízení,
- c) princip co nejvyššího uspokojení věřitelů,
- d) zásada rovných (rovnocenných) možností věřitelů, jež je vyjádřena i v čl. 96 odst. 1 Ústavy². Tuto zásadu však nelze chápat absolutně, tzn., že platí jen pro věřitele, kteří mají podle IZ stejné nebo obdobné postavení a ani izolovaně, neboť platí také
- e) zásada zachování práv věřitelů nabytých v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení,

¹ ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčního řízení. *Právní fórum*. 2009, č. 4. Článek dostupný z informačního systému Walters Kluwer ČR.

² dle ustanovení § 96 odstavce 1 Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava české republiky, zní: „Všichni účastníci řízení mají před soudem rovná práva“.

- f) zákaz uspokojení věřitelů mimo insolvenční řízení. Bez této zásady by zůstal nenaplněn cíl insolvenčního řízení, tj. uspořádat majetkové vztahy dlužníka ke všem jeho věřitelům. Avšak tam, kde to IZ dovoluje, může být věřitel uspokojen i mimo insolvenční řízení, např. dlužníkovým ručitelem nebo solidárním spoludlužníkem.³

Základním pravidlem insolvenčního řízení pak je, aby v něm došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů a aby se tak stalo postupem upraveným v insolvenčním zákoně.

2.1. Právní úprava

V souvislosti se změnou poměrů v naší zemi po roce 1989 a se vznikem nových podmínek byla záhy pocíťována potřeba obnovit právní instituty, bez nichž se řádné fungování tržního hospodářství nemůže obejít. Z tohoto důvodu byly urychleně připravovány a přijímány zákony zásadního významu, zejména obchodní zákoník, novela občanského zákoníku, novela občanského soudního řádu, živnostenský zákon, restituční zákony. Mezi tyto zákony lze zařadit i zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání (dále ZKV), jenž nabyl účinnosti dnem 1.10.1991.

Již samotná příprava a přijetí ZKV však naráželo na určité problémy, způsobené přerušením plynulého vývoje v období socialismu. Nejenže chyběla judikatura, ale především i praktické a organizační zkušenosti. Tato skutečnost ztěžovala samotnou aplikaci ZKV a byla i jedním z důvodů, pro které byl ZKV následně často novelizován. Zejména novela ZKV, provedená zákonem č. 105/2000 Sb., byla reakcí na kritické podněty a představovala tak pokus o nápravu. Novela byla zaměřena především na rychlost řízení, dále povinnost úpadce podat včas návrh na konkurz, zavedla pořádkové lhůty pro prohlášení i skončení konkurzu.⁴

Postupem doby však dochází především ke změně typického úpadce. Původně se konkurz týkal převážně malých podnikatelů. Avšak následným vývojem ekonomické situace se podíl drobných podnikatelů stále snižuje a typickými úpadci se stávají střední podnikatelé, představující obchodní společnosti provozující jeden či více podniků o několika stech nebo i tisících zaměstnanců. Rovněž úpadky však postihují i velké podnikatele, kteří svou činnost

³ dle ustanovení § 186 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., IZ

⁴ ZOUFALÍK, František. Vývoj insolvenčního řízení, *Právní fórum*, ročník 2009, č. 4. Článek dostupný z informačního systému Walters Kluwer ČR, s.r.o.

provozují obvykle v rámci podnikatelských seskupení. Změna typického úpadce má vliv i na preferenci sanačních způsobů řešení úpadku, neboť pro uspokojení věřitelů je výhodnější, aby úpadce a jeho podnik nebyl likvidován, ale dále provozován s revitalizačním programem.

Úsilí o co nejvyšší efektivitu, operativnost a rychlost insolvenčního řízení, dále zvyšující se nároky na kvalifikaci správců a v neposlední řadě kvantitativní růst zadluženosti nepodnikatelů, vyvolávající potřebu dalšího sanačního řešení, nutně směřovalo k přijetí nové právní úpravy insolvenčního řízení. Právní úprava řízení konkurzního a vyrovnávacího, obsažená v ZKV, byla nahrazena zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, s účinností od 1.1.2008.

Insolvenční zákon, spolu se zákonem o insolvenčních správcích⁵ a s řadou jejich prováděcích právních předpisů, představuje stávající komplexní úpravu úpadkového práva. IZ je postaven na konceptu jednotného insolvenčního řízení, v jehož první fázi je zkoumána existence úpadku dlužníka a teprve po rozhodnutí o úpadku je řízení diferencováno podle zvoleného způsobu řešení dlužníkovy úpadku, přičemž některá z ustanovení obecné části zákona jsou i nadále společná všem způsobům řešení úpadku. IZ především umožňuje větší míru transparentnosti insolvenčního řízení, a to zavedením institutu insolvenčního rejstříku, jakožto elektronického informačního systému veřejné správy spravovaného Ministerstvem spravedlnosti, jenž má zajistit všeobecnou informovanost o insolvenčním řízení a plnit tak i další funkce, např. při doručování písemností.⁶

Mám za to, že lze v budoucnosti předpokládat navázání insolvenčního rejstříku i na další vnější informační zdroje dat, jako jsou např. katastr nemovitostí, obchodní nebo trestní rejstřík.

2.2. Úpadek dlužníka

IZ, stejně jako předchozí ZKV, rozlišuje dvě formy úpadku dlužníka, a to platební neschopnost a předlužení. Podle IZ se dlužník nachází v **úpadku pro platební neschopnost** za situace, kdy má více věřitelů, má „peněžité“ závazky po dobu delší než 30 dnů po lhůtě splatnosti a současně tyto závazky není schopen plnit.⁷

⁵ Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, v platném znění

⁶ www.justice.cz

⁷ dle ustanovení § 3 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., IZ, v platném znění

Druhou formou úpadku je **úpadek pro předlužení**, který dopadá výhradně na právnické osoby nebo fyzické osoby - podnikatele. Podmínkami pro definování úpadku ve formě předlužení je jednak mnohost věřitelů a dále souhrn závazků převyšující hodnotu majetku. Pro zjištění předlužení hodnotí IZ výše všech závazků nikoliv jen splatných. Při hodnocení výše majetku dlužníka se zohledňuje nejen jeho správa, ale je nutno také zohlednit předpokládaný ekonomický vývoj dlužníkovy podniku, resp. i další správu jeho majetku a zároveň zvážit, zda lze v blízké budoucnosti očekávat zlepšení jeho majetkové situace v rozsahu umožňujícím úhradu všech jeho závazků.

IZ nově zavádí pojem **hrozící úpadek**. Hrozící úpadek je situace, kdy dlužník ještě není v platební neschopnosti ani v předlužení, ale s ohledem na všechny okolnosti je zřejmé, že v budoucnu nebude schopen uhradit podstatnou část svých závazků. Jedná se o budoucí platební neschopnost. Vzhledem k tomu, že IZ pojem „podstatná část závazků“ nedefinuje, bude proto nutno ho vyložit v každém posuzovaném případě individuálně.

2.3. Subjekty insolvenčního řízení

Subjekty insolvenčního řízení jsou dlužník, věřitelé, insolvenční správce, insolvenční soud, státní zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení a likvidátor dlužníka.⁸ Okruh procesních subjektů daných IZ vymezuje účastníky, mezi nimiž vlastní insolvenční řízení probíhá.

2.3.1. Dlužník

Dlužník je ze závazkového právního vztahu subjekt práva „povinný“ k plnění vůči věřiteli. Dlužník má vůči věřiteli závazek a věřitel má za dlužníkem pohledávku. Dlužníkem může být jak právnická osoba, tak fyzická osoba podnikatelského nebo nepodnikatelského charakteru. V insolvenčním řízení má dlužník podřízené postavení, neboť při nakládání s jeho majetkem je povinen strpět celou řadu omezení a plnit přitom řadu povinností.

Je nositelem tzv. obecných procesních práv a povinností stanovených občanským soudním řádem⁹ a speciálních práv a povinností typických pro insolvenční řízení, které upravuje IZ.

⁸ dle ustanovení § 9 zákona č. 182/2006 Sb., IZ, v platném znění

⁹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění

Mezi obecná procesní práva dlužníka patří např. právo účastnit se jednání soudu, jednat před soudem v mateřském jazyce, vyjádřit se k osobám soudců z hlediska jejich podjatosti, nahlížet do soudního spisu a činit si z něho výpisy a opisy. Mezi obecné procesní povinnosti dlužníka patří např. povinnost starat se o proces, povinnost součinnosti se soudem nebo povinnost na předvolání dostavit se k výsledku.

Mezi speciální procesní práva dlužníka patří např. právo podat insolvenční návrh, navrhnout povolení reorganizace, oddlužení nebo moratoria, navrhnout zproštění insolvenčního správce, popírat pravost, výši a pořadí všech přihlášených pohledávek, navrhnout zrušení konkurzu. Právu podat insolvenční návrh odpovídá speciální procesní povinnost dlužníka, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem, podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo měl dozvědět o svém úpadku. Ke stěžejním povinnostem dlužníka po zahájení insolvenčního řízení především patří součinnost při zjišťování majetkové podstaty.

Současně je ale nutno dodat, že dlužník by měl především zajistit, aby k jeho úpadkové situaci vůbec nedošlo. Pokud tato situace hrozí tzv. „hrozící úpadek“, může tuto situaci řešit s použitím některého ze způsobu řešení úpadku. Při dodržení poctivého chování v insolvenčním řízení má dlužník právo požadovat, aby byli věřitelé v maximálním rozsahu uspokojeni, tedy aby bylo jeho další zatížení závazky co nejnižší.

Dlužníkem v insolvenčním řízení však nemůže být stát, územní samosprávný celek, ČNB, VZP ČR a veřejná vysoká škola.¹⁰

2.3.2. Věřitelé

V rámci insolvenčního řízení se věřitelem rozumí právnická nebo fyzická osoba, která uplatňuje v tomto řízení svou pohledávku vůči dlužníkovi. Věřitel je oprávněn své právo uplatnit jednotlivě na základě řádně a včas podané přihlášky pohledávky nebo prostřednictvím věřitelských orgánů, a to schůze věřitelů, věřitelský výbor nebo zástupce věřitelů. Tyto orgány reprezentují zájmy věřitelů. Jsou vytvářeny z důvodů velkého množství věřitelů, neboť nelze jednat s každým samostatně.

Vrcholovým orgánem věřitelů je schůze věřitelů. Výkonným orgánem věřitelů je věřitelský výbor eventuálně prozatímní věřitelský výbor. Namísto věřitelského výboru může

¹⁰ dle ustanovení § 6 zákona č. 182/2006 Sb., IZ, v platném znění

být také ustanoven zástupce věřitelů, a to jestliže se do insolvenčního řízení přihlásí méně než 50 věřitelů.

Schůze věřitelů ustanovuje a odvolává členy věřitelského výboru, jejich náhradníky, případně zástupce věřitelů a rozhoduje o tom, zda ponechá ve funkci prozatímní věřitelský výbor. Při první schůzi je dokonce oprávněna odvolat dosavadního insolvenčního správce a ustanovit nového. V případě, kdy je úpadek řešen formou konkurzu či reorganizací, je schůze věřitelů kompetentní přijmout rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovy úpadku. S ohledem na téma mé diplomové práce, musím konstatovat, že při této formě řešení dlužníkovy úpadku může schůze věřitelů také přijmout usnesení o způsobu zpeněžení majetkové podstaty, přičemž je oprávněna udělit insolvenčnímu správci závazné pokyny. Není-li zvolen věřitelský výbor ani zástupce věřitelů, vykonává jeho působnost právě schůze věřitelů. Insolvenční soud je povinen svolat první schůzi věřitelů tak, aby se konala nejpozději do tří měsíců ode dne rozhodnutí o úpadku. Schůze je veřejná a mohou se jí účastnit přihlášení věřitelé, insolvenční správce, dlužník, odborová organizace (pokud je dlužník zaměstnavatel) a státní zástupce. Při hlasování na schůzi věřitelů platí zásadní pravidlo, a to že na každou jednu korunu (1,- Kč) přihlášenou do insolvenčního řízení přísluší jeden hlas. Jestliže se do insolvenčního řízení přihlásí více než 50 věřitelů, musí schůze ustanovit věřitelský výbor.

Věřitelský výbor je výkonným orgánem věřitelů, který má za úkol hájit společný zájem věřitelů přihlášených do insolvenčního řízení a v součinnosti s insolvenčním správcem napomáhat k naplnění účelu tohoto řízení. Výbor má nejvýše sedm a nejméně tři členy, přičemž každý člen má svého náhradníka. Kandidáty do věřitelského výboru navrhuje zvlášť zajištění a zvlášť nezajištění věřitelé, přičemž platí, že minimálně polovinu členů věřitelského výboru je nutno zvolit z kandidátů navržených nezajištěnými věřiteli. Rozdíl mezi zajištěnými a nezajištěnými věřiteli uvádím viz. kapitola 3.1.2. Přihlášení pohledávky. Mezi základní činnosti věřitelského výboru patří zejména dohled nad činností insolvenčního správce a poskytování mu plné podpory. Dále je věřitelský výbor kompetentní udělovat souhlas k uzavírání smluv, schvalovat výši hotových výdajů insolvenčního správce a nákladů spojených nejen se správou majetkové podstaty, nahlížet do dlužníkovy účetnictví, rozhodnout o ověření účetní závěrky auditorem, nahlížet do písemností a podávat návrhy insolvenčnímu soudu, jež se týkají průběhu insolvenčního řízení. V případě řešení dlužníkovy úpadku formou konkurzu je mimo jiné věřitelský výbor rovněž oprávněn vydat souhlas, aby insolvenční správce rozhodl o způsobu zpeněžení majetkové podstaty, jestliže o něm

nerozhodla schůze věřitelů, dále je oprávněn spolu se souhlasem insolvenčního soudu umožnit insolvenčnímu správci prodej majetku mimo dražbu.

Členové věřitelského výboru mají právo na přiměřenou odměnu za výkon své funkce, přičemž celková výše odměny pro všechny jeho členy nesmí překročit hranici 5% odměny insolvenčního správce (viz. 3.1.8. Vyúčtování finančních výsledků).

Zástupce věřitelů a jeho náhradníka volí schůze věřitelů, a to v případě, že volba věřitelského výboru není povinná. Ustanovení o věřitelském výboru jsou platná i pro zástupce věřitelů a jeho náhradníka.

2.3.3. Insolvenční správce

Insolvenčního správce určí předseda insolvenčního soudu ze seznamu insolvenčních správců, vedeného Ministerstvem spravedlnosti, a ustanoví jej nejpozději v rozhodnutí o úpadku dlužníka.

Insolvenčním správcem může být fyzická a z právnických osob veřejná obchodní společnost. Právo vykonávat činnost insolvenčního správce vzniká dnem nabytí právní moci rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti o povolení vykonávat činnost insolvenčního správce. Pro výkon funkce insolvenčního správce je nezbytné:

- způsobilost k právním úkonům,
- vysokoškolské vzdělání magisterského studijního programu,
- úspěšné složení zkoušky nebo rozdílové zkoušky insolvenčního správce,
- bezúhonnost,
- uhrazený správní poplatek ve výši 5.000,- Kč pro zápis do seznamu insolvenčních správců,
- uzavření smlouvy o pojištění odpovědnosti za škodu.¹¹

IZ umožňuje, aby byl insolvenčním soudem ustanoven:

- a) předběžný insolvenční správce před zjištěním úpadku,
- b) „řádný“ insolvenční správce,
- c) zástupce insolvenčního správce, a to pro případ, že insolvenční správce nemůže po přechodnou dobu vykonávat svoji funkci (je např. dlouhodobě nemocný, ale je zřejmé,

¹¹ dle ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, v platném znění

že se v dohledné době k výkonu své funkce vrátí), plní funkci insolvenčního správce,

- d) oddělený insolvenční správce pro případ, že insolvenční správce je např. pro podjatost k některému věřiteli vyloučen z přezkoumání jeho přihlášky, pak je pro přezkoumání této přihlášky odděleného insolvenčního správce,
- e) zvláštní insolvenční správce, a to pro řešení zvláště problematických a specializovaných úkolů.

Od 1. ledna roku 2010 mohou vykonávat činnost insolvenčního správce pouze ty osoby, které prokázali vysokou odbornou úroveň, jak je uvedeno výše. Insolvenční správci jsou v současné době převážně advokáti, daňový poradci a ekonomové. Ke konci roku 2009 bylo zhruba 3 700 správců. Nyní se jejich počet pohybuje okolo 400.

V současné době Ministerstvo spravedlnosti, a to z důvodu zajištění vyšší odbornosti a spolehlivosti insolvenčních správců, připravuje novelu zákona. Cílem této novely je úprava podmínek pro určení osoby insolvenčního správce v insolvenčním zákoně nebo zavedení povinnosti soudců odvolat správce, kterému ministerstvo povolení zrušilo. Za neplnění správcovských povinností pak bude hrozit insolvenčnímu správci sankce až do výše 200.000,- Kč. Novými podmínkami pro insolvenční správce mají být podle navrhované novely bezpečnostní způsobilost a alespoň tříletá odborná praxe v oblastech, které s insolwencemi souvisejí. Novela má rovněž omezit platnost povolení pro insolvenční správce na dobu pěti let.¹²

2.3.4. Insolvenční soud

Insolvenční soud je dalším procesním subjektem. IZ řeší v souladu s úpravou obsaženou v občanském soudním řádu obsazení soudu tak, že v insolvenčním řízení, a to včetně insolvenčních sporů, jedná a rozhoduje v prvním stupni jediný soudce (samosoudce).¹³ Jménem insolvenčního soudu může jednat a rozhodovat i vyšší soudní úředník a asistent insolvenčního soudce. Soud je povinen dohlížet na celý průběh řízení, zejména zajistit jeho řádný průběh, ukládat povinnosti a vykonávat dozor nad procesními subjekty. Jednoduše řečeno je povinen zabezpečit dosažení účelu insolvenčního řízení. V insolvenční řízení je

¹² Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, v platném znění

¹³ U odvolacích soudů (Vrchního soudu v Praze a v Olomouci) se rozhoduje v tříčlenném senátu, u dovolacího soudu (Nejvyššího soudu ČR) se rozhoduje také v tříčlenném senátu, výjma rozhodování ve velkém senátu kolegia Nejvyššího soudu, který je minimálně devítičlenný. To, který senát nebo samosoudce projedná a rozhodne konkrétní právní věc, stanovuje rozvrh práce. Ten vydává na období kalendářního roku předseda příslušného insolvenčního soudu po projednání se soudcovskou radou.

věcně příslušným soudem v prvním stupni vždy krajský soud. Místně příslušným soudem dlužníka, a to fyzické osoby nepodnikatele je soud, v jehož obvodu má dlužník bydliště. U fyzické osoby podnikatele je místně příslušný soud, v jehož obvodu má dlužník místo podnikání a u právnické osoby je určujícím kritériem její sídlo. Na žádost insolvenčního soudu musí správce podávat vysvětlení o postupu insolvenčního řízení. Soud je oprávněn nahlížet do bankovních účtů a činit potřebná šetření.

Od roku 2008 vede insolvenční soud insolvenční rejstřík jako nový informační systémem veřejné správy. Rejstřík je veřejně přístupný, vykazuje publicitu o insolvenčních řízeních, umožňuje sledování jejich průběhu, vykazuje informace o insolvenčních správcích, úpadcích a dokumentech z jejich spisů. Umožňuje tak zjednodušený a zrychlený přístup k informacím, čímž se celé insolvenční řízení stává průhledným.

V insolvenčním rejstříku jsou však uvedeni pouze dlužníci, proti kterým bylo zahájeno insolvenční řízení až po 1.1.2008. Řízení, zahájená proti dlužníkům před tímto datem, lze vyhledat v evidenci úpadců.

2.3.5. Likvidátor

Postavení likvidátora obchodní společnosti, jako dalšího subjektu insolvenčního řízení, není v dosavadní literatuře či publikované judikatuře zcela specifikováno. Dle rozhodnutí Nejvyššího soudu¹⁴ je za likvidátora považován orgán likvidované obchodní společnosti, přičemž se v zásadě řídí obchodním zákoníkem, eventuálně zákonem o bankách¹⁵, je-li likvidovanou společností banka. Zjistí-li, že likvidovaná společnost je předlužena, je povinen ihned, bez zbytečného odkladu podat návrh na prohlášení konkurzu. Do doby, než přejde působnost na insolvenčního správce, vykonává svou působnost likvidátor dlužníka. Likvidátor má nárok na náhradu hotových výdajů a na přiměřenou odměnu, přičemž její výši určí insolvenční soud na návrh insolvenčního správce.

Dalším subjektem insolvenčního řízení je státní zastupitelství. **Státní zastupitelství** je soustava státních úřadů, které zastupují stát při ochraně veřejného zájmu. Vykonává svou funkci prostřednictvím státních zástupců. Jestliže vstoupí do insolvenčního řízení, je oprávněno předložit proti rozhodnutí insolvenčního soudu opravný prostředek.

¹⁴ dle rozhodnutí Nejvyššího soudu č. RC 70/98

¹⁵ Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, v platném znění

2.4. Formy řešení úpadku

Jak jsem již uvedla, insolvenční zákon rozlišuje situace, kdy se dlužník nachází v úpadku, a to pro platební neschopnost či v úpadku pro předlužení. Insolvenční zákon vymezuje čtyři základní způsoby řešení úpadku, a to konkurz, reorganizaci, oddlužení a dále pro specifické subjekty či určité druhy případů řeší úpadek zvláštním způsobem.¹⁶

2.4.1. Konkurz (*nepatrný konkurz*)

Konkurz je nejčastější způsob řešení dlužníkového úpadku, a to nejen jako prvotní zvolený způsob řešení úpadku, ale i v důsledku konverze neúspěšné reorganizace či oddlužení v konkurz. Úprava konkurzu navazuje na předchozí právní úpravu provedenou ZKV, jejímž základem bylo právě konkurzní řízení. Podstatou konkurzu je zpeněžení veškerého majetku dlužníka a rozdělení výnosu mezi věřitele. Neuspokojené pohledávky věřitelů však ukončením konkurzu nezanikají, takže věřitelé se svého práva na jejich uspokojení mohou domáhat v soudním či exekučním řízení. Podrobněji se tímto způsobem řešení dlužníkového úpadku zabývám v kapitole 3. Právní, účetní a daňové aspekty konkurzu.

Nepatrný konkurz je zvláštní forma pro konkurzy malého rozsahu představující určité zjednodušení konkurzního řízení u fyzické osoby nepodnikatele, případně pro právnické osoby a fyzické osoby - podnikatele, pokud jejich obrat není vyšší než 2 mil. Kč a celkem dlužník nemá více než 50 věřitelů. Výhody nepatrného konkurzu spočívají v efektivním, rychlém a zjednodušeném procesním postupu.

2.4.2. Oddlužení

Dlužníci, kteří se nedostali do úpadku z důvodů své podnikatelské činnosti, ale v důsledku běžných činností např. provozu domácností, mohou řešit úpadek formou oddlužení, neboli „*osobním bankrotem*“. Oddlužení je tedy určeno jak pro fyzické osoby nepodnikatele, tak pro právnické osoby (neziskové organizace) za předpokladu, že jejich účelem není dosažení zisku. V současné době není znám takový případ.

V této souvislosti odkazuji na usnesení Nejvyššího soudu ČR¹⁷, ve kterém bylo konstatováno, že dlužníkem, „který není podnikatelem“, se ve smyslu ustanovení

¹⁶ dle ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., IZ, v platném znění

¹⁷ usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.4.2009, č.j. KSOS 34 INS 625/2008, 29 NSČR 3/2009

§ 389 odst. 1 insolvenčního zákona rozumí taková fyzická nebo právnická osoba, která není zákonem považována za podnikatele a současně nemá závazky (dluhy) vzešlé z jejího podnikání. Nejvyšší soud však dále v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že si je však vědom toho, že striktní uplatňování zákonného požadavku, aby do oddlužení nevstupovali ti, kdož mají dluhy ze svého podnikání, může vést v krajních případech k nepřiměřeně tvrdému dopadu do poměrů toho či onoho dlužníka. V takových (a jen v takových) případech je na uvážení insolvenčního soudu (založeném na konkrétních skutkových okolnostech případu) zhodnotit, zda automatickou aplikací zásady, podle které osobou oprávněnou podat návrh na povolení oddlužení není dlužník, který - ač již nepodniká - má stále dluhy ze svého podnikání, by nebyl popřen duch zákona a zda tím ve skutečnosti není upírána možnost pokusit se o oddlužení způsobem předjímaným IZ osobě, se kterou institut oddlužení v souladu s účelem, pro který byl zákonodárce zformulován, typově počítá. Takové užití IZ však musí být vždy řádně zdůvodněno a nesmí vykazovat znaky svévole. Dlužníkovy dluhy se sjednotí, zajištění věřitelé se zcela uspokojí, nezajištění věřitelé se uspokojí do jim schválené výše a ostatní dluhy mohou být za splnění určitých podmínek osvobozeny. Tento institut umožňuje dlužníkovi nový začátek. Charakteristický je svým sociálním účelem, motivací dlužníků k zahájení aktivního umořování svých dluhů a především ke snížení nákladů veřejných rozpočtů, které by byly zapotřebí k ozdravení těch, kdo se nachází v sociální krizi.

Jednou z hlavních podmínek pro povolení oddlužení je povinnost uhradit v průběhu 5 let nezajištěným věřitelům minimálně 30 % jejich zjištěných pohledávek. Návrh na povolení oddlužení podává vždy jen sám dlužník, a to spolu s insolvenčním návrhem na předepsaném formuláři. V případě, že insolvenční návrh podá dřív jiná osoba (věřitel), má dlužník 30 denní lhůtu na reakci, která začíná běžet dnem doručení insolvenčního návrhu věřitelem, pro podání návrhu na povolení oddlužení, když o tomto ho informuje insolvenční soud. Návrh na povolení oddlužení obsahuje označení dlužníka a jeho zástupců, údaje o očekávaných příjmech v nadcházejících 5 letech a o příjmech, které za poslední 3 roky obdržel. Velmi důležitý je návrh způsobu oddlužení. K návrhu dlužník připojí seznam majetku, závazků, listiny o příjmech za poslední 3 roky, případně písemný souhlas nezajištěného věřitele, že souhlasí s hodnotou plnění nižší než 30 % pokud se takto dohodnou. Manžel dlužníka je také povinen návrh podepsat a výslovně uvést, že souhlasí s povolením oddlužení. Důvodem je

skutečnost, že do majetkové podstaty bude náležet majetek, který má dlužník ve společném jmění s manželem.¹⁸

Oddlužení lze realizovat podle insolvenčního zákona dvěma způsoby - jednorázovým vyrovnaním s věřiteli (**zpeněžením majetkové podstaty**) nebo **plněním splátkového kalendáře** po dobu pěti let. Nezajištění věřitelé rozhodnou o způsobu oddlužení. Insolvenční správce formou zpeněžení majetku prodá majetek dlužníka a poté může postupovat jako v případě konkurzu. Je-li dlužníkem plněn splátkový kalendář, nejprve dojde k prodeji jeho majetku, který uspokojí zajištěné věřitelé a poté měsíčně splácí dle splátkového kalendáře.

Pokud soud zamítne návrh na povolení oddlužení, např. z důvodu zjištění nepoctivého záměru dlužníka, je úpadek řešen formou konkurzu. Insolvenční soud zveřejní rozhodnutí o povolení oddlužení v insolvenčním rejstříku, a tak nastává jeho účinnost.

Po dobu oddlužení plněním splátkového kalendáře musí dlužník vykonávat výdělečnou činnost či usilovat o získání příjmu (v případě nezaměstnanosti), zpeněžit majetek získaný dědictvím, darem či jiným mimořádným příjmem, oznámit změnu bydliště, sídla, zaměstnání, k 15. dni v lednu a červenci předložit přehled svých příjmů za uplynulou dobu šesti měsíců a na žádost soudu předložit k nahlédnutí daňové přiznání. Dále nesmí žádnému věřiteli poskytovat zvláštní výhody, tvořit nové závazky a zatajovat své příjmy.

Za pět let, po splnění veškerých povinností podá dlužník návrh na osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, v němž nebyly uspokojeny. Dlužníkovy jsou pak smazány všechny jeho dluhy z minulosti až do okamžiku schválení oddlužení. Soud může do 3 let odejmout osvobození v případě podvodného jednání dlužníka vůči věřitelům či za odsouzení pro úmyslný trestný čin, který se vztahuje k insolvenčnímu řízení.

Cílem oddlužení je, že se dlužníkovy dluhy sjednotí, zajištění věřitelé se zcela uspokojí, nezajištění věřitelé se uspokojí do jim schválené výše a ostatní dluhy mohou být za splnění určitých podmínek osvobozeny. Tento institut umožňuje pro mnoho dlužníků nový začátek.

¹⁸ dále v kapitole 3.1.4.

2.4.3. Reorganizace

Reorganizací lze řešit úpadek dlužníka nebo hrozící úpadek dlužníka – podnikatele. Reorganizací se rozumí postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování fungování podniku dlužníka s náležitými opatřeními k ozdravení hospodářské situace podniku, a to na základě reorganizačního plánu při průběžné kontrole jeho realizace ze strany věřitelů.

Reorganizace je přípustná, pokud dlužník za účetní období předcházející podání insolvenčního návrhu dosáhl celkový obrát alespoň částky ve výši 100.000.000,- Kč a nebo dlužník zaměstnával v pracovním poměru nejméně 100 zaměstnanců. Avšak právnická osoba v likvidaci, osoba oprávněná k obchodování na komoditní burze a obchodník s cennými papíry nikdy nemohou využít tuto formu. Návrh na povolení reorganizace smí podat dlužník nebo přihlášení věřitelé. Průběh reorganizace musí být v souladu s reorganizačním plánem a lze ji provést prostřednictvím následujících ustanovení¹⁹:

- a) restrukturalizací pohledávek, spočívající v prominutí části dluhů včetně jejich příslušenství nebo v odkladu jejich splatnosti,
- b) prodejem části či celé majetkové podstaty, případně prodejem podniku,
- c) vypořádáním části aktiv nebo jejich převod na novou právnickou osobu, ve které mají věřitelé majetkovou účast,
- d) fúzí právnické osoby s jinou osobou, či převodem jmění na společníka,
- e) vydání cenných papírů (akcií),
- f) zajištěním financování provozu podniku či jeho části,
- g) změnou zakladatelského dokumentu, stanov nebo jiných dokumentů, které upravují vnitřní poměry dlužníka.

Ke dni předcházejícímu dni, ve kterém nastanou účinky povolení reorganizace, má dlužník povinnost sestavit mezitímní účetní uzávěrku. Ode dne rozhodnutí o povolení reorganizace má dlužník lhůtu 120 dnů, aby předložil reorganizační plán, případně sdělil soudu, že jej předkládat nebude. Současně se pozastavuje výkon funkce valné hromady, eventuálně členské schůze a na jejich místo nastupuje insolvenční správce. Splatnost pohledávek a závazků se vrací do původních termínů. Na rozdíl od konkurzu si dlužník zachová dispoziční oprávnění k majetkové podstatě.

¹⁹ dle ustanovení § 341 zákona č. 182/2006 Sb., IZ, v platném znění

Reorganizační plán rozděluje věřitele do jednotlivých skupin, kdy bude u každé skupiny s pohledávkami nakládáno jednotlivě. Dále určuje způsob reorganizace a opatření k jejímu plnění, zejména pak z hlediska nakládání s majetkovou podstatou s určením osoby oprávněných s ním nakládat. Obsahuje údaj o ovlivnění zaměstnanosti a o tom, zda dlužník bude mít stále závazky i po skončení reorganizace. Nezbytný je údaj o tom, zda bude v provozu podniku, či jeho části nadále pokračováno a údaj o osobách, které se budou podílet na financování, nebo o osobách, které převezmou závazky či zajistí jejich plnění.

Ukončení reorganizace soud schválí, a to buď na základě splnění reorganizačního plánu, nebo zrušením reorganizačního plánu, případně reorganizaci změní v konkurz. Insolvenční soud zruší plán do šesti měsíců ode dne jeho účinnosti, pokud byly poskytnuty zvláštní výhody některým věřitelům bez souhlasu ostatních, nebo podvodným způsobem bylo dosaženo jeho schválení. Reorganizační plán musí být také zrušen, pokud byl dlužník jeho statutární orgán, či jeho člen byl odsouzen pro úmyslný trestný čin týkající se schválení reorganizace, a to nejpozději do tří let od účinnosti plánu. Věřitelé poté mohou opět požadovat uspokojení svých pohledávek. Reorganizace se přemění v konkurz v případě, že:

- přeměnu navrhne dlužník,
- není sestaven reorganizační plán,
- insolvenční soud neschválí reorganizační plán,
- dlužník nebude schopen plán, úroky či jiné peněžité závazky řádně a včas plnit,
- dlužník přestane podnikat.

Po účinnosti plánu reorganizace lze na majetek dlužníka nařídit a provést výkon rozhodnutí či exekuci.

2.5. Statistiky počtu událostí v insolvenčním řízení

Na základě statistických údajů, které již od roku 2008, a to za každé čtvrtletí, zveřejňuje Ministerstvo spravedlnosti ČR na internetovém portále justice.cz, jsem sestavila níže uvedenou tabulku, která ročně zaznamenává mimo počty zahájených insolvenčních řízení také jednotlivá rozhodnutí vydaná insolvenčními soudy v České republice.

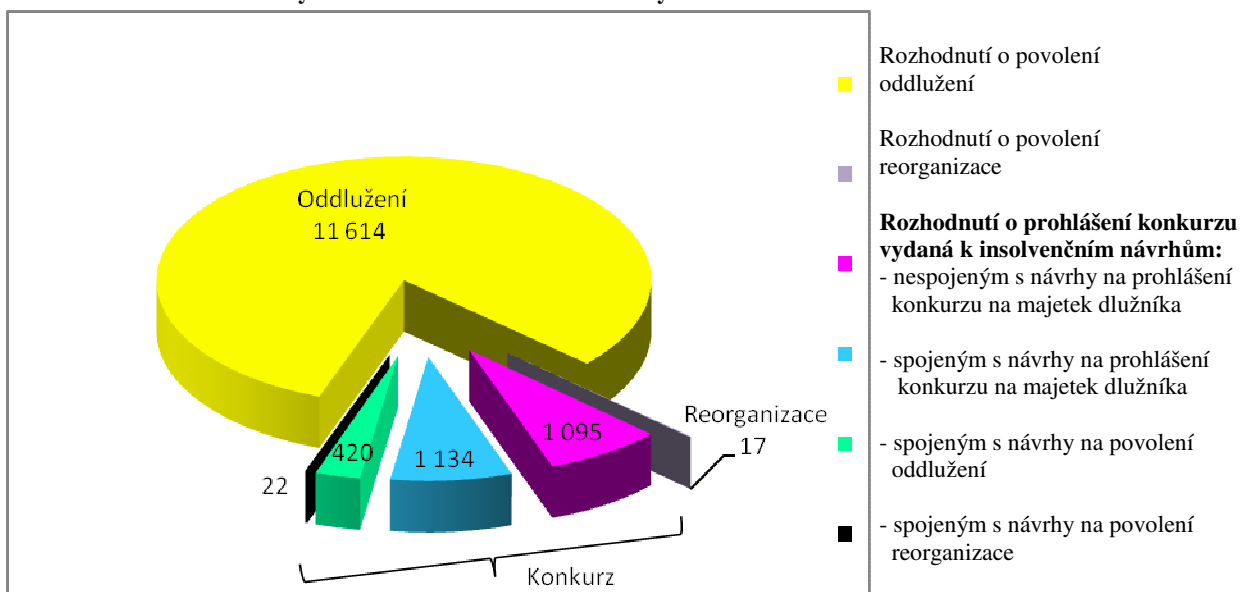
Tabulka 2.5.1 Statistiky insolvenčních řízení

Rok		2008	2009	2010	2011	Nárůst v roce 2011 oproti roku 2010 v %
Zahájená insolvenční řízení		5 215	9 383	16 094	24 448	51,91
Rozhodnutí o úpadku		1 368	3 941	8 004	14 118	76,39
Oddlužení	Rozhodnutí o povolení oddlužení	646	2 164	5 902	11 614	76,78
	Plnění splátkového kalendáře	464	1 592	4 584	9 238	101,53
	Zpeněžení majetkové podstaty	13	30	82	183	123,17
Reorganizace	Rozhodnutí o povolení reorganizace	6	16	19	17	-10,53
	Schválení reorganizačního plánu	-	9	13	11	-15,39
Konkurzy	Rozhodnutí o prohlášení konkurzu vydaná k insolvenčním návrhům nespojeným s návrhy na prohlášení konkurzu na majetek dlužníka	453	883	1 053	1 095	3,99
	Rozhodnutí o prohlášení konkurzu vydaná k insolvenčním návrhům spojeným s návrhy na prohlášení konkurzu na majetek dlužníka	198	777	895	1 134	26,71
	Rozhodnutí o prohlášení konkurzu vydaná k insolvenčním návrhům spojeným s návrhy na povolení oddlužení	117	133	239	420	75,73
	Rozhodnutí o prohlášení konkurzu vydaná k insolvenčním návrhům spojeným s návrhy na povolení reorganizace	1	15	17	22	29,41

Zdroj: <http://insolvenčni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/statistiky.html>

Jak je patrné z tabulky 2.5.1., vzrostl v roce 2011 oproti roku 2010 počet zahájených insolvenčních řízení o více než jednu polovinu. Hlavní podíl na tomto růstu mají především fyzické osoby - nepodnikatelé, u kterých insolvenční soudy v roce 2011 vydaly o 76,78 % více rozhodnutí o povolení oddlužení než v roce 2009. Ekonomická situace se po krizových letech roku 2008 až první pololetí roku 2010 ustálila a u většiny firem se zvyšoval objem zakázek. Z uvedené tabulky vyplývá, že počty rozhodnutí o prohlášení konkurzu se oproti roku 2008 až 2010 výrazně stabilizovaly.

Graf č. 2.5.1 Rozhodnutí vydaná v r. 2011 insolvenčními soudy v ČR

Jak je patrné z grafu č. 2.5.1, lze konstatovat, že nejnížší podíl na řešení dlužníkovy úpadku má reorganizace, kdy právě v roce 2011 insolvenční soudy vydaly pouze 17 rozhodnutí o povolení reorganizace, což je oproti rozhodnutí o povolení oddlužení v počtu 11 614 rozhodnutí opravdu zanedbatelný rozdíl.

Na základě informací, zveřejněných společností Creditreform, byl dle regionů nejvyšší počet insolvenčních řízení v roce 2011 v Moravskoslezském kraji. Naopak nejméně insolvenčních řízení bylo ve Středočeském kraji, což je také podloženo výrazně lepší ekonomickou situací kraje. Dále z jednotlivých odvětví byl nejvíc zasažen papírenský průmysl, poté následoval obor těžby a chemického průmyslu. Stejně jako v roce 2010 bylo nejvíce insolvencí na firmy zabývající se maloobchodem, velkoobchodem a stavebnictvím. Naopak zlepšení dosáhly telekomunikační, poštovní a dopravní podniky.

A co lze očekávat do budoucna? „*V roce 2012 očekává Creditreform růst počtu insolvenčních návrhů. Počátkem ledna totiž skončila protikrizová výjimka pro předlužené firmy a vrátila se povinnost pro manažery podat na společnost insolvenční návrh i v případě tzv. předlužení. To nastává, pokud má firma alespoň dva věřitele a součet všech jejích dluhů, včetně nesplatných, přesáhne hodnotu jejího majetku. Vliv na ekonomickou situaci firem a spotřebitelů bude mít i zvýšení DPH.*“²⁰

2.6. Dílčí shrnutí

Insolvenční zákon, který počínaje dnem 1.1.2008 nahradil zákon o konkurzu a vyrovnání, se již nezaměřuje na konkurz jako na jediné ucelené samostatné řízení, ale zaměřuje se na konkurz jako jeden ze způsobu řešení úpadku, přičemž před vydáním rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovy úpadku probíhá nediferencované insolvenční řízení. Cílem insolvenčního řízení je co nejvyšší poměrné uspokojení dlužníkových věřitelů. Úpadek může být řešen konkurzem, oddlužením či reorganizací.

V roce 2011 bylo tedy nejčastějším způsobem řešení dlužníkovy úpadku oddlužení, kdy bylo vydáno celkem 11.614 rozhodnutí o povolení oddlužení. V porovnání s rokem 2010 tak vzrostl počet těchto rozhodnutí o více než 76 %.

²⁰ <http://www.finance.cz/zpravy/finance/337921-creditreform-loni-podano-o-51-procent-insolvencnich-navrhu-vice/>

3. Právní, účetní a daňové aspekty konkurzu

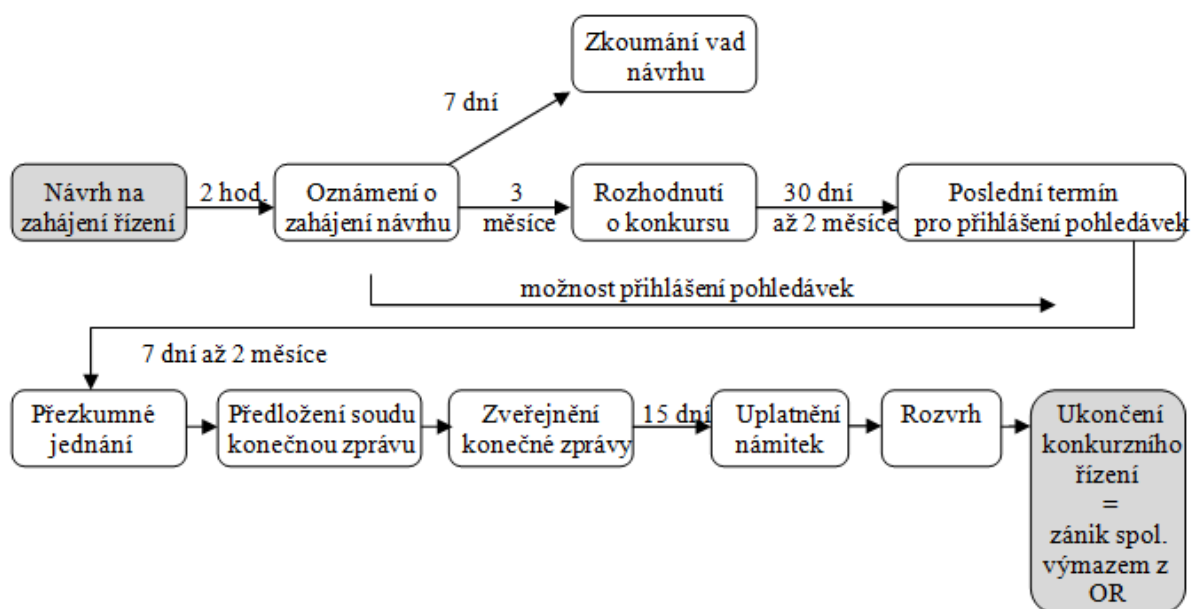
Definice konkurzu je obsažena v ustanovení § 244 IZ, podle něhož jde o způsob řešení úpadku spočívající v tom, že na základě rozhodnutí o prohlášení konkurzu jsou zjištěné pohledávky věřitelů zásadně poměrně uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají, pokud zákon nestanoví jinak.

Konkurz, jako součást insolvenčního řízení, provází po celou dobu jeho trvání právní, účetní a daňové souvislosti. V této kapitole se především zaměřím se na jednotlivá stadia insolvenčního řízení a vzhledem k obsahové náročnosti tématu se věnuji pouze významným problémům současné praxe.

3.1. Právní hledisko konkurzu

Právní úprava konkurzu je obsažena v ustanoveních § 244 až 315 IZ. Insolvenční řízení počíná dnem, kdy věcně příslušný soud obdrží insolvenční návrh (viz Schéma č. 1 Průběh konkurzního řízení).

Schéma č. 1 Průběh konkurzního řízení:

Zdroj: vlastní zpracování

3.1.1. Návrh na zahájení insolvenčního řízení

Návrh na zahájení insolvenčního řízení může podat jak věřitel, tak dlužník, a to místně příslušnému krajskému soudu²¹. IZ stanoví povinnost dlužníkovi podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozví o svém úpadku, přičemž u osob vedoucích účetnictví je tímto okamžikem sestavení a schválení účetní závěrky a u osob vedoucích daňovou evidenci termín pro sestavení daňového přiznání.

Insolvenční soud zveřejní vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku, a to nejpozději do dvou hodin po přijetí návrhu. Tímto okamžikem nastávají níže uvedené účinky:

- pohledávky a jiná práva, týkající se majetkové podstaty mohou věřitelé uplatnit pouze přihláškou do insolvenčního řízení,
- výkon rozhodnutí nebo exekuci na majetek dlužníka, či na majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit, ale nelze již provést.

Na rozdíl od bývalé právní úpravy ZKV, soud již není povinen zvlášť obeznámit s touto skutečností jednotlivé věřitele dlužníka. V zájmu věřitele je tedy potřebné sledovat insolvenční rejstřík, čímž lze předejít zmeškání lhůty pro přihlášení pohledávek. Soudem se vyrozumívají pouze věřitelé z jiných členských států Evropské unie, pokud jsou soudu známi. Dále soud o zahájení insolvenčního řízení neprodleně obeznámí instituce, v jehož obvodu má dlužník sídlo či bydliště, a to konkrétně finanční úřad, celní úřad, úřad práce, okresní správu sociálního zabezpečení, příslušný obecný soud a dále instituce, u kterých probíhá řízení o výkonu rozhodnutí nebo exekuce na majetek dlužníka.

Za situace, že návrh obsahuje veškeré stanovené náležitosti a jsou připojeny stanovené přílohy, vyzve insolvenční soud navrhovatele, aby uhradil zálohu na náklady insolvenčního řízení, jejíž maximální výše činí 50.000,- Kč²², na příslušný účet soudu. Záloha má zajistit alespoň částečnou úhradu nákladů řízení. Od placení zálohy je však osvobozen zaměstnanec úpadce, jestliže jeho nárok spočívá z pracovně právního vztahu. Insolvenční **soud** nevyzve navrhovatele k zaplacení zálohy, pokud ze seznamu majetku dlužníka je zcela zřejmé, že dlužníkův majetek nebude postačovat ani k úhradě nákladů insolvenčního řízení. Soud v tomto případě návrh zamítne.

²¹ dle ustanovení § 9 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., OSŘ, v platném znění

²² dle ustanovení § 108 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., IZ v platném znění

3.1.2. *Prohlášení konkurzu*

Po projednání insolvenčního návrhu soudem, je-li osvědčen úpadek dlužníka, vydá soud rozhodnutí o úpadku. Tímto rozhodnutím je ustanoven nový insolvenční správce. Rozhodnutí rovněž obsahuje výrok o zjištění úpadku či hrozícího úpadku dlužníka.

Insolvenční soud může s rozhodnutím o úpadku dlužníka spojit rozhodnutí o prohlášení konkurzu či nepatrného konkurzu, pokud je dlužníkem osoba, u které se vylučuje řešení úpadku reorganizací případně oddlužením. Rozhodnutí musí být vždy odůvodněno. Prohlášení konkurzu na majetek dlužníka může tedy vzniknout buď rozhodnutím o úpadku spojeným a vydaným spolu s rozhodnutím o způsobu jeho řešení nebo samostatným rozhodnutím.

Insolvenční soud tedy může vydat samotné usnesení o způsobu řešení úpadku, a to do 30 dnů od rozhodnutí o úpadku, jestliže dlužník předtím podal návrh na povolení oddlužení v řízení zahájeném věřitelem. Pokud nejde o řešení úpadku oddlužením, činí lhůta pro vydání usnesení o způsobu řešení úpadku 3 měsíce, přičemž do této doby musí být již ukončena schůze věřitelů, která byla svolána k rozhodnutí o úpadku.

Rozhodnutí o prohlášení konkurzu se doručí vyhláškou, tj. zveřejněním na úřední desce insolvenčního soudu, a zvláště se doručí dlužníkovi, insolvenčnímu správci, věřitelskému výboru, státnímu zastupitelství, pokud vstoupilo do insolvenčního řízení, a orgánu, který vede obchodní nebo jiný rejstřík, v němž je dlužník zapsán, jde-li o písemnost, o nichž tak stanoví zvláštní právní předpis.

U nepatrného konkurzu může soud vydat rozhodnutí bez návrhu a spojit jej s prohlášením konkurzu, případně rozhodnutí vydá po prohlášení konkurzu. Prohlášení konkurzu či nepatrného konkurzu je účinné zveřejněním rozhodnutí o prohlášení konkurzu na webových stránkách insolvenčního rejstříku.

Základním účinkem konkurzu je úplný přechod dispozičních oprávnění nakládat s majetkovou podstatou na insolvenčního správce. Pokud by však dlužník poté učinil některý z právních úkonů týkající se majetkové podstaty, byl by takový úkon vůči jeho věřitelům neúčinný. Neúčinnost právních úkonů v tomto případě nastává ze zákona a insolvenční správce se jich tedy nemusí dovolávat odpůřčí žalobou.

Naproti tomu neúčinnost dlužníkových právních úkonů, týkající se majetkové podstaty, učiněnými v době, kdy nebyl v dispozici se svým majetkem žádným způsobem omezen, stojí na konceptu neúčinnosti na základě odporovatelnosti, jež se zakládá až na základě soudního rozhodnutí. Před jeho právní mocí tedy nelze předmět původního dlužníkovy plnění do majetkové podstaty zapsat.

Prohlášení konkurzu má zejména tyto účinky:

- přerušení likvidace právnické osoby,
- oprávnění nakládání s majetkovou podstatou přechází na insolvenční správce,
- právní úkony spojené s nakládáním majetkové podstaty dlužníkem jsou neúčinné,
- věřitelé mohou uplatnit své pohledávky pouze v rámci konkurzního řízení,
- nelze podat na dlužníka žalobu o zaplacení finanční částky,
- dnem prohlášení konkurzu se nesplacené pohledávky považují za splatné,
- provoz dlužníkovy podniku nekončí, správce bude zkoumat, zda neexistuje možnost, aby podnik dále pokračoval v provozu,
- insolvenční správce je oprávněn vypovědět úpadcovu nájemní smlouvu, tím však nebudou dotčena ustanovení ObčZ v případě nájemců bytů,
- zanikají veškeré návrhy smluv, které dlužník dosud nepodepsal,
- přeruší se soudní a správní řízení, které se týká majetkové podstaty dlužníka.

Prohlášení konkurzu nemá vliv na řízení:

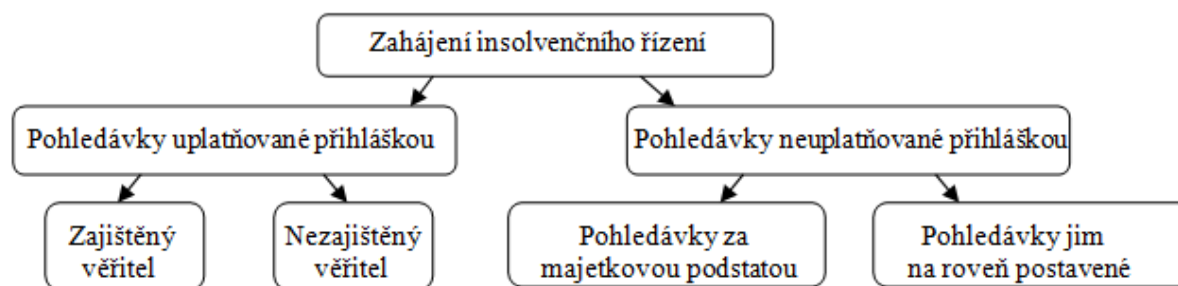
- daňové, dědické, trestní a řízení o přestupcích a správních deliktech,
- o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti,
- o výkon rozhodnutí či exekuce. Je tedy možné nařídit výkon rozhodnutí nebo exekuci, nelze ji však provést,
- o oddlužených mzdových nárocích zaměstnanců dlužníka u úřadu práce,
- ve věci vkladu práva k nemovitostem, vklady do KN mohou být po prohlášení konkurzu povoleny a zapsány jen, když byl zápis proveden dnem, který předchází prohlášení konkurzu nebo jde o zajištění – zástavní právo k nemovitosti dlužníka, pro zajištění pohledávky, uzavřené za účelem pokračování v provozu podniku dlužníka,
- vypořádání SJM, na řízení týkající se výživného nezletilých dětí, a to bez ohledu na to, zda je dlužník osobou povinnou či oprávněnou,

- ve věci rejstříku obchodního, nadačního, obecně prospěšných společností a společenství vlastníků jednotek, avšak nelze po prohlášení konkurzu vydat rozhodnutí o změně názvu či obchodní firmy,
- pokud není dlužníkem podnikatel, nebo se nejedná o peněžité plnění – řízení na ochranu osobnosti dle ObčZ, na ochranu názvu a dobré pověsti PO.

3.1.3. Přihlášení pohledávky

Přihláška pohledávky je nejčastějším způsobem uplatnění pohledávky v rámci insolvenčního řízení. Přihlášku je věřitel oprávněn podat již od okamžiku zahájení insolvenčního řízení, a to i v případě, kdy insolvenční soud ještě nezveřejnil výzvu k podávání přihlášek. Lhůta pro přihlášení pohledávky je 30 dnů až dva měsíce ode dne rozhodnutí o konkurzu. K přihláškám podaným po této lhůtě se nepřihlíží. Přihláška pohledávky musí obsahovat kromě obecných náležitostí důvod vzniku, výši přihlašované pohledávky v peněžním vyjádření, označení, zda jde o pohledávku zajištěnou či nezajištěnou, vykonatelnou či nevykonatelnou a k tomu označení příslušného zajištění, dobu jeho vzniku či listinu, o kterou se vykonatelnost opírá. Přihláška pohledávky se podává příslušnému insolvenčnímu soudu ve dvojím vyhotovení. V návaznosti na přihlášení pohledávek rozlišujeme v rámci insolvenčního řízení několik typů pohledávek.

Schéma č. 2 Pohledávky z hlediska jejich uplatnění

Zdroj: vlastní zpracování

Dle Schématu č. 2 věřitelé uplatňují svůj nárok buď přihláškou pohledávky, nebo bez přihlášky, a to přímo u insolvenčního správce. Na základě toho lze rozčlenit pohledávky z hlediska jejich uplatnění na klasické pohledávky a pohledávky zapodstatové.

Klasické pohledávky, např. plnění z kupní smlouvy, uplatňují věřitelé přihláškou pohledávky. S ohledem na stupeň pravděpodobnosti uspokojení věřitelů se pohledávky dále rozlišují na zajištěné a nezajištěné věřitele.

Zajištěný věřitel je věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitostí, zajišťovacím převodem práva či postoupením pohledávky. Z hlediska uspokojování má přednost před ostatními pohledávkami. Zajištěný věřitel je poté uspokojen jen a pouze z výnosu z prodeje takto zajištěného majetku dlužníka. Je nezbytné, aby věřitel v přihlášce pohledávky uvedl právo na uspokojení své pohledávky ze zajištění, označil druh zajištění a dobu jeho vzniku. Kdyby tak neučinil, má se za to, že právo na uspokojení své pohledávky ze zajištění neuplatnil. Po přijetí usnesení o způsobu řešení úpadku konkurzního dlužníka má povinnost na schůzi věřitelů hlasovat nejméně polovina přítomných zajištěných věřitelů. Dávají pokyn IS pro zpeněžení – ovlivňují tím průběh insolvenčního řízení. Je-li zajištěných věřitelů více, uspokojují se dle pořadí, ve kterém vznikl právní důvod zajištění.

Nezajištěný věřitel, jak tedy vyplývá, je ostatní věřitel, jehož typy pohledávek nejsou nijak zajištěny. Pohledávky jsou nepřednostní a k jejich uspokojení dochází poměrově na základě rozvrhového usnesení. Může se jednat např. o pohledávky obchodní, pracovní, daňové, aj. Pokud tedy věřitel nepatří do skupiny věřitelů, kteří nepodávají přihlášku pohledávky.

Pohledávky zapodstatové, tedy ty, které lze uplatnit kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení přímo u insolvenčního správce, lze dále rozdělit na pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené, jež mohou být hrazeny v jejich plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku. Lze o nich hovořit jako o pohledávkách přednostních.

Pohledávky za majetkovou podstatou jsou ty, které vznikly po zahájení insolvenčního řízení. Je to odměna předběžného správce, likvidátora, členů věřitelského výboru a náhrada hotových výdajů nebo pohledávky, které vznikly po rozhodnutí o úpadu, a to pojistné na sociální a zdravotní pojištění, daně, cla, poplatky, hotové výdaje a odměna insolvenčního správce.

Pohledávky na roveň postavené pohledávkám za majetkovou podstatou zahrnují výživné, pohledávky zaměstnanců z pracovněprávních vztahů, a to i pohledávky státu, tj. Úřadu práce za náhradu vyplacené mzdy zaměstnancům.

Pohledávky lze také členit na vykonatelné či nevykonatelné. **Vykonatelná pohledávka** je zajištěná vykonatelným titulem, kterým může být:

- notářský zápis s doložkou vykonatelnosti,
- platební rozkaz, usnesení soudu, rozsudek soudu, směnečný platební rozkaz,
- platební výměr,
- rozhodčí nález,
- exekutorský zápis s doložkou vykonatelnosti.

Vykonatelným titulem není dohoda o uznání dluhu. Pohledávky, které nejsou zajištěny vykonatelným titulem se nazývají nevykonatelné.

Společníci či členové dlužníka neuplatňují pohledávky vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu, nýbrž je jen oznámí insolvenčnímu správci.

Již po zahájení insolvenčního řízení má dlužník povinnost předložit soudu seznam jeho závazků, díky němuž připraví insolvenční správce své stanovisko pro přezkumné jednání. Právním dlužníka, před zahájením přezkumného jednání je vyjádřit se k seznamu přihlášených pohledávek.

3.1.4. *Soupis majetkové podstaty*

Majetková podstata je určena k uspokojení dlužníkových věřitelů. Zahrnuje dlužníkův majetek, jeho spoluvlastnické podíly, majetek, který patří do společného jmění manželů, a věci, které nabyly třetí osoby neúčinným právním úkonem (k převodu vlastnických práv došlo po vyhlášení konkurzu). Do majetkové podstaty patří majetek, který podnik vlastnil ke dni zahájení insolvenčního řízení nebo který jím byl tedy nabyt v samotném průběhu. Prohlášením konkurzu přechází oprávnění nakládat s majetkovou podstatou na insolvenčního správce.

Dlužník je povinný zdržet se nakládání s majetkovou podstatou a s majetkem, který do ní může náležet, pokud by mělo jít o podstatné změny ve skladbě, využití nebo určení tohoto majetku anebo o jeho zmenšení, a to od okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením

insolvenčního řízení, nerozhodne-li soud jinak.²³ Majetkovou podstatu pak tvoří především podnik, movité a nemovité věci, peněžní prostředky, akcie, obchodní podíly, směnky, šeky, jiné cenné papíry, vkladní knížky, vkladní listy, mzda či plat, odměny, důchod, nemocenské dávky, peněžitá pomoc v mateřství, podpora v nezaměstnanosti, stipendia, podpora či rekvalifikace, dlužníkovy pohledávky, včetně těch, které nejsou dosud splatné. Tvoří ji taktéž veškeré příslušenství, přírůstky, plody či užitky z majetku uvedeného výše.²⁴

Do majetkové podstaty nepatří majetek potřebný k plnění pracovních úkolů, k uspokojování hmotných potřeb a potřeb dlužníkovi rodiny, či majetek, který by byl při prodeji v rozporu s morálními pravidly. Jedná se zejména o snubní prsten, zdravotnické potřeby, oblečení a běžné vybavení domácnosti. Je to majetek, který rovněž nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Dále se nevztahuje na účelové dotace a návratné výpomoci od státu.

V případě prohlášení konkurzu na majetek jednoho z manželů, společné jmění manželů dle ustanovení § 268 IZ zaniká. Insolvenční správce zastupující dlužníka se musí s manželem vypořádat, a to i v případě, že se jedná o rozvedený pár, který dosud své majetkové vztahy neměl vypořádané. Dohoda o vypořádání SJM je po zahájení insolvenčního řízení zcela neplatná.

Již při první návštěvě insolvenčního správce má dlužník povinnost poskytnout mu plnou součinnost při zjišťování majetkové podstaty, zejména předat mu potřebné podklady, poskytnout vysvětlení, umožnit přístup na všechna místa, kde se majetek nachází. Na základě výše uvedeného, insolvenční správce zpracuje soupis majetkové podstaty. V opačném případě by prohlídku míst, kde má dlužník majetek, musel nařídít soud. Pro zjištění dlužníkovy majetku insolvenční správce udělá potřebné součinnosti ve spolupráci s veřejnými institucemi. Požádá tedy katastrální úřad o výpis z katastru nemovitostí, kde budou uvedeny nemovitosti ve vlastnictví dlužníka, Centrální registr vozidel o výpis z registru vozidel, pokud je dlužník vlastníkem nějakého vozidla, a bankovní instituce, pro stanovení finančních prostředků na běžném účtu.

²³ dle ustanovení § 111 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., IZ, v platném znění

²⁴ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnický. 1.* vyd. Praha: Linde, 2009. 394 s. ISBN 978-80-7201-780-5.

Následně mu dlužník písemně potvrdí správnost soupisu majetkové podstaty. Pokud se dlužník domnívá, že určitý majetek nepodléhá výkonu rozhodnutí, může se domáhat jeho vynětí ze soupisu pomocí návrhu na vynětí majetku s uvedením řádných důvodů, které předloží věřitelskému výboru.

V praxi se velmi často stává, že insolvenční správce sepíše do majetkové podstaty i věc, kterou vlastní třetí osoba a ta v takovém případě musí podat k insolvenčnímu soudu vylučovací žalobu, a to do 30 dní ode dne doručení vyrozumění soupisu majetku do majetkové podstaty. Pokud by se ukázalo, že věc skutečně do majetkové podstaty nepatří, a insolvenční správce majetek zpeněží, má třetí osoba právo na vydání výtěžku případně na náhradu škody mu způsobenou.²⁵

Pro insolvenční řízení má mimo obsahu majetkové podstaty velký význam oceňování majetku. Při oceňování se vychází z úpadcova účetnictví. Pokud si věřitelský výbor přeje ocenění majetku znalcem, musí tento posudek také zaplatit. Ocenění mnohdy bývá obtížné a správce může požádat znalce o vyhotovení znaleckého posudku i bez souhlasu věřitelského výboru, a to pokud bude získaný přínos pro majetkovou podstatu vyšší než náklady na znalecké ocenění. Má-li být majetková podstata zpeněžena jedinou smlouvou, musí vždy ocenění provést znalec. Při sestavení soupisu majetkové podstaty je tedy ocenění kombinací opravených účetních hodnot provedených správcem v účetnictví dlužníka a ocenění obvyklou cenou znalcem. Cena obvyklá představuje cenu, která by byla v tuzemsku dosažena v obvyklém obchodním styku při prodeji stejného či podobného majetku ke dni ocenění.

Správce požádá dlužníka o písemné potvrzení úplnosti a správnosti soupisu majetkové podstaty a poté jej insolvenční soud zveřejní v insolvenčním rejstříku. Porovnání soupisu majetkové podstaty a seznamu přihlášených pohledávek je východiskem pro podání informací věřitelům o předpokládané možnosti uspokojení jejich pohledávek.

3.1.5. Zpeněžení majetkové podstaty

Zpeněžení majetkové podstaty znamená převedení veškerého majetku z majetkové podstaty na peníze, čím se také myslí převedení bankovních kont a peněžní hotovosti či úplatné postoupení pohledávek s cílem uspokojení věřitelů. Začít se zpeněžením majetkové podstaty může insolvenční správce ke dni následujícímu ode dne, kdy nabylo usnesení

²⁵ dle ustanovení § 255 odst. 4 až 6 zákona č. 182/2006 Sb., IZ, v platném znění

o prohlášení konkurzu právní moci, a to až po první schůzi věřitelů. Majetek lze prodat celý ihned, nebo zpeněžit po částech. Schůze věřitelů má právo rozhodnout o způsobu zpeněžení, a pokud tak neučiní, volbu prodeje určí insolvenční správce. Zpeněžením zanikají právní povinnosti, a to zástavní práva, věcná břemena, nařízení výkonu rozhodnutí či exekuce a na základě neúčinného právního úkonu věcná břemena, např. ta, která dlužník zřídil po zahájení insolvenčního řízení. Správce podává soudu a věřitelskému výboru zprávy o průběhu zpeněžení a o nakládání s tímto výtěžkem. Majetkovou podstatu lze zpeněžit veřejnou dražbou, prodejem mimo dražbu - přímým prodejem nebo prodejem v rámci ustanovení OSŘ o výkonu rozhodnutí a dále pak zpeněžením podniku jako celku. Pro zvolení jednoho ze způsobu zpeněžení je zapotřebí souhlasu zajištěného věřitele, týká-li se zpeněžení zajištěné majetkové hodnoty. V ostatních případech je zapotřebí souhlasu věřitelského orgánu. Kdyby se měl zpeněžit společně majetek obojího druhu, musí souhlasit zajištěný věřitel i věřitelský orgán. Po zpeněžení majetkové podstaty, tedy v období mezi obdržením zpeněženého výtěžku a **rozhodnutí soudu o výplatě věřitelů**, správce s výtěžkem nejlépe naloží zhodnocením tohoto výtěžku o úroky díky uloženého takto dosaženého výtěžku na termínovaném účtu v bance.

3.1.5.1. Prodej veřejnou dražbou.

Veřejnou dražbou se rozumí veřejné jednání, jehož předmětem je přechod vlastnického práva k předmětu dražby na osobu, jejíž nabídka bude v minimální hodnotě nejnižšího podání. Dražba je zahájena na návrh insolvenčního správce, který navrhne dražebníka, jenž má příslušné oprávnění dražbu provádět, s nímž poté uzavře písemnou smlouvu. Tuto však musí schválit věřitelský výbor nebo zajištěný věřitel. Dražba je vyhlášená na základě dražební vyhlášky, zveřejněné dražbníkem na webových stránkách, v novinách a časopisech. Důležitým obsahem je zejména datum, místo a čas konání dražby a prohlídka věci, označení subjektů a uvedení nejnižšího možného podání, za které je možno věc vydražít. Může nastat situace, že věc nebude vydražena ani za nejnižší podání. Dražba bude opakována v druhém kole, anebo se sníží nejnižší podání. Po konzultaci s insolvenční správkyní jsem se však utvrdila v tom, že forma snížení nejnižšího podání není v praxi používána. Většinou se draží nemovitý majetek, který je předmětem zajištění banky či jiné finanční instituce. Jedná se o zajištěnou nemovitost, u které se vychází ze znaleckého posudku a při rozhodování o její prodeji musí rozhodnout zajištěný věřitel na místo věřitelského výboru. Tato forma zpeněžení je velmi nákladná, často zdlouhavá, ale za to ve většině případů nejvýnosnější a nejméně

administrativně náročná. Mám za to, že hlavní výhoda spočívá v oddělení insolvenčního správce a realizátora zpeněžení, kdy se insolvenční správce zproští možné spekulace s manipulací zpeněženého majetku.

3.1.5.2. *Přímý prodej aneb „zpeněžení z volné ruky“*

Druhou formou zpeněžení majetkové podstaty je prodej majetku mimo dražbu, tzv. „zpeněžení z volné ruky“, a to dle ustanovení § 289 IZ. Celková koncepce na rozdíl od veřejné dražby spočívá v tom, že prodej může insolvenční správce uskutečnit pouze a jen se souhlasem insolvenčního soudu a věřitelského výboru (zajištěného věřitele). Jelikož mohou být součástí majetkové podstaty potravinářské produkty, zvířata aj., tedy věci bezprostředně ohrožené zkázou či znehodnocením, umožňuje IZ jejich zpeněžení bez souhlasu výše uvedených subjektů. Realizací prodeje majetku mimo dražbu může být kupní cena nižší než cena odhadní, avšak s přihlédnutím k vynaloženým finančním nákladům souvisejícím se zpeněžením. Tento způsob je vhodný pro zpeněžení individuálně určených částí majetkové podstaty, anebo pro prodej podniku jako celku, díky němuž může být zachován daný provoz a zaměstnanost v určité oblasti. V tomto případě vidím podstatný rozdíl oproti prodeji veřejnou dražbou v okruhu možných zájemců. Forma přímého prodeje má štihlý okruh zájemců, z toho tedy vyplývá, že i cena zpeněžení bude výrazně nižší. Výhodou jsou nízké náklady, díky pouhým nákladům na inzerci, tisku, a nízkým administrativním nákladům. Oproti předchozí formě zpeněžení vidím nevýhodu v tom, že insolvenční správce je vystaven riziku spekulace, že s veřejnou nabídkou manipuloval.

3.1.5.3. *Prodej movitých věcí a nemovitostí*

Prodej movitých věcí a nemovitostí je upraven v § 288 IZ. Insolvenční správce, jakožto jediný účastník řízení podá soudu návrh na prodej movitých věcí a nemovitostí. Dražbu provede příslušný okresní soud (dle ustanovení OSŘ), a to na základě dražební vyhlášky, kterou sám vydá. Tuto formu zpeněžení aplikuje insolvenční správce, pokud chce minimalizovat náklady spojené s prodejem či chce vyloučit možnost námitek z manipulace při realizaci zpeněžení. Velká nevýhoda spočívá v časové náročnosti, při současném zatížení našich soudů. Když už se insolvenční správce rozhodne pro dražbu, pak mám za to, že výhodnějším způsobem zpeněžení majetku je veřejná dražba, neboť tu vykoná dražebník s cílem dosažení maximálního zpeněžení, což má za následek vyšší provizi. Je tedy motivován k lepšímu výsledku zpeněžení a v krátkém časovém horizontu dosáhne zpeněžení.

3.1.5.4. Prodej podniku jedinou smlouvou

Se souhlasem věřitelského výboru (zajištěného věřitele) a insolvenčního soudu může správce zpeněžit dlužníkův podnik jedinou smlouvou. Tato smlouva vychází z obchodního zákoníku²⁶, přičemž v rámci insolvenčního řízení je s ní spojeno několik zásadních odchylek. Na nabyvatele podniku přecházejí práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů, tj. k dlužníkovým zaměstnancům, mimo takových pracovněprávních vztahů vzniklých do účinnosti smlouvy. Žádné jiné neuhrazené peněžité závazky na nabyvatele podniku nepřechází. Mám za to, že touto formou lze dosáhnout vyššího výnosu, než kdybychom prodali vybavení podniku na části.

3.1.6. Uspokojení pohledávek před rozvrhem

Před vydáním rozvrhu je správce povinný upokojit nezaplacené pohledávky, které se uspokojují kdykoliv v průběhu konkurzu, a to

- pohledávky za majetkovou podstatou,
- pohledávky jim na roveň postavené,
- zajištěné pohledávky.

Zajištění věřitelé mají právo na uspokojení své zajištěné pohledávky až ze 100 % výtěžku zpeněžení, a to až po odečtení odměny IS, tj. max. 2 % z částky určené k vydání zajištěnému věřiteli, po odečtení nákladů na zpeněžení, tj. max. 5 % výtěžku zpeněžení, a nákladů na správu, tj. max. 4 % výtěžku zpeněžení. Zajištění věřitelé mohou být uspokojeni kdykoli v průběhu řízení. Ostatní pohledávky, které byly řádně přihlášeny do insolvenčního řízení, přičemž u nich neexistují žádné další třídy pohledávek, se uspokojí pomocí rozvrhu. Před vydáním rozvrhového usnesení však správce musí vyčlenit z výtěžku zpeněžení částku na budoucí výdaje spojené s ukončením konkurzu.

3.1.7. Rozvrhové usnesení

Po nabytí právní moci rozhodnutí o schválení konečné zprávy je insolvenční správce povinen předložit soudu návrh rozvrhového usnesení, který bude obsahovat seznam částek určených na vyplacení jednotlivých přihlášených a zjištěných pohledávek. Insolvenční soud návrh přezkoumá a vydá rozvrhové usnesení. K uspokojení nezajištěných pohledávek lze

²⁶ dle ustanovení § 476 a násl. zákona č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník, v platném znění

použít výtěžek zpeněžení zajištěného věřitele po úplném uspokojení zajištěných věřitelů, pokud tedy zbudou finanční prostředky. Všichni věřitelé zahrnuti do rozvrhu se uspokojí poměrně, a to vzhledem k výši jejich pohledávky, jak byla zjištěna. Správce předloží rozvrhové usnesení i v případě, že některé z pohledávek nelze uspokojit, neboť jsou sporné, či podmíněné, u nichž dosud nenastala podmínka jejich vzniku. Pokud zpeněžení nebylo dosud ukončeno a jsou-li k dispozici finanční prostředky, navrhne správce soudu povolení částečného rozvrhu.

3.1.8. Konečná zpráva

Klíčovou listinou, kterou insolvenční řízení dochází k cíli s konečnou platností, jež určí částku pro uspokojení věřitelů, také podá souhrnnou informaci o činnosti insolvenčního správce a rovněž poskytne celkový přehled o průběhu konkurzu spolu s finančním vyúčtováním, je konečná zpráva. V závěru zpeněžení majetkové podstaty předloží insolvenční správce soudu konečnou zprávu, jež bude charakterizovat jeho celkovou činnost, vyčíslení finančních výsledků a vyčíslení výše, které bude rozdělena mezi věřitele při zachování jejich podílů. Konečná zpráva musí obsahovat:

- přehled pohledávek za majetkovou podstatou a jim na roveň postavených, kolik bylo celkem uspokojeno a kolik ještě zbývá uspokojit,
- přehled výdajů spojených se správou majetkové podstaty, s odůvodněním výdajů, které nejsou obvyklé,
- přehled zpeněžení majetkové podstaty s výsledkem, kterého bylo dosaženo,
- uvedení majetku, který zpeněžen nebyl,
- výsledek částečného rozvrhu, jestliže k němu došlo,
- přehled plnění zajištěným věřitelům,
- přehled právních úkonů a jednání, jež jsou významné pro průběh celého řízení.²⁷

Spolu s konečnou zprávou předloží insolvenční správce vyúčtování odměny a hotových výdajů. Insolvenční soud konečnou zprávu a vyúčtování přezkoumá a v případě, že objeví nejasnosti či chyby, vyzve správce k jejich odstranění či doplnění. Konečnou verzi soud zveřejní vyhláškou na úřední desce. Do 15 dnů ode dne zveřejnění konečné zprávy mohou jak dlužník, tak věřitelé podat námitky. Soud nařídí prostřednictvím vyhlášky jednání

²⁷ LANDA, Martin. *Ekonomika insolvenčního řízení*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2009. 426 s. ISBN 978-80-7418-031-6.

k projednání konečné zprávy, na kterém se bude zabývat také námitkami proti konečné zprávě, a proto je vhodné, aby se věřitelé, kteří námitky podali, jednání zúčastnili. Soud rozhodne tak, že schválí konečnou zprávu a vyúčtování, nejsou-li námitky důvodné, nařídí její doplnění nebo změnu, a nebo ji zcela odmítne, shledá-li námitky důvodné. Proti rozhodnutí o konečné zprávě a vyúčtování insolvenčního správce je možno podat odvolání, a to věřiteli, jejichž námitkám nebylo vyhověno.

Doporučila bych, aby insolvenční správce spolupracoval s věřitelským orgánem a nechával si schvalovat průběžně výši a správnost výdajů, které bude muset vynaložit. Mám tím na mysli, aby si položky, které jsou finančně alespoň nad 5.000,- (např. archivace dokumentů), vždy nejprve nechal schválit věřiteli. Komunikace s věřiteli je velice důležitá, neboť kdyby udělal insolvenční správce chybu, musel by to hradit ze své odměny.

3.1.9. *Vyúčtování finančních výsledků*

K tomu, aby insolvenční správce dopěl ke správnému vyčíslení částky, která bude rozdělena mezi věřitele dle jejich podílů, musí konečná zpráva zahrnovat přesné příjmy a výdaje, a to konkrétně počáteční a výsledný stav peněžních prostředků, příjmy a výdaje uskutečněné v průběhu konkurzu a také v neposlední řadě vyčíslení výdajů, které dosud nebyly realizovány, ale snižují hodnotu určenou k rozdělení mezi věřitele.

Součástí konečné zprávy je rovněž vyúčtování odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce, které vychází z vyhlášky č. 313/2007 Sb. Vzhledem ke skutečnosti, že hlavním obsahem mé diplomové práce je řešení úpadku formou konkurzu, pak činí odměna insolvenčního správce součet odměny určené z výtěžku zpeněžení připadajícího na zajištěného věřitele a odměny určené z výtěžku zpeněžení určeného z rozdělení mezi nezajištěné věřitele. Odměna z výtěžku zpeněžení pro zajištěného věřitele činí 2 % z částky určené k vydání tomuto věřiteli. Odměna z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi nezajištěné věřitele činí částku ve výši dle tab. 3.1.9.1., přičemž se výtěžkem rozumí výtěžek zpeněžení určený k rozdělení mezi věřitele nezajištěné, zahrnuté do rozvrhu a výtěžek zpeněžení určený k uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů postavených na roveň pohledávkám za podstatou.²⁸

²⁸ dle ustanovení § 1 odst. 1,2 a 4 vyhl. č. 313/2007 Sb.,

Insolvenční správce má dále nárok na náhradu hotových výdajů, které vynaložil v průběhu konkurzního řízení, jimiž jsou cestovní náklady, poštovné, telekomunikační poplatky aj., a to nejvýše do 5 % z jeho celkové odměny. Minimální odměna insolvenčního správce činí částku ve výši 45.000,- Kč.

Tabulka č. 3.1.9.1.

od 0	do 10 mil. Kč	15%
od 10 mil.	do 50 mil. Kč	1.500.000,- Kč + 10 % z částky přesahující 10 mil. Kč
od 50 mil.	do 100 mil. Kč	5.500.000,- Kč + 5 % z částky přesahující 50 mil. Kč
od 100 mil.	do 250 mil. Kč	8.000.000,- Kč + 1 % z částky přesahující 100 mil. Kč
od 250 mil. Kč		9.500.000,- Kč + 0,5 % z částky přesahující ²⁹

Zdroj: http://insolvenčni-zakon.justice.cz/downloads/Vyhlasaka_313_2007.pdf

Pro výpočet odměny správce je základem čistý výtěžek zpeněžení, tj. rozdíl mezi cenou zpeněžení části majetkové podstaty a vynaloženými výdaji. Při výpočtu alespoň minimální odměny správce může nastat skutečnost, kdy odměna insolvenčního správce nebude dosahovat limitu 45.000,-Kč. Poté by bylo nutné provést rozvržení minimální odměny na části připadající na obě skupiny věřitelů jak zajištěných, tak nezajištěných.

3.1.10. Zrušení konkurzu

Neuspokojené pohledávky či jejich části v případě dlužníka fyzické osoby po skončení konkurzního řízení nezanikají. Nepopření pohledávky dlužníkem na přezkumném jednání má za následek možnost věřitele podat návrh za výkon rozhodnutí či návrh na nařízení exekuce. Toto právo je promlčeno po deseti letech od pravomocného zrušení konkurzu.

Zrušením konkurzu po splnění rozvrhového usnesení či pro nedostatek majetku v případě právnické osoby má za následek zrušení obchodní společnosti. Pokud dlužník nemá žádný majetek, nevyžaduje se ani likvidace. Osoba oprávněná za dlužníka jednat však musí podat rejstříkovému soudu návrh na výmaz z OR. Neuspokojené pohledávky tak zanikají.

Fyzická nebo právnická osoba, na jejíž majetek byl prohlášen konkurz, nemůže provozovat živnost, a to po dobu tří let od právní moci

- rozhodnutí o zrušení konkurzu, neboť majetek je nepostačující pro uspokojení věřitelů,
- rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu, když důvodem je nepostačující majetek k úhradě insolvenčního řízení.³⁰

²⁹ dle ustanovení § 1 odst. 3 vyhl. č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce

3.2. Účetní hledisko

Insolvenční zákon v mnoha svých ustanoveních používá pojem „účetnictví“ nebo „evidence, vedená dle zvláštního právního předpisu“.

Účetnictví vzniklo a vyvíjelo se na základě potřeby výrobců a obchodníků mít k dispozici přehledné, okamžité a trvale zaznamenané údaje o svém majetku a závazcích. Bez těchto informací se však neobejde ani insolvenční řízení. Předmětem **účetnictví** je stav a pohyb majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv, náklady, výnosy a výsledek hospodaření³¹. Hlavním cílem účetnictví je dosažení stavu, kdy účetní závěrka podává věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednoty.

Účetní problematiku konkurzu řeší zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, a to konkrétně v § 17 - otevírání a uzavírání účetních knih, v § 20 odst. 2 - ověřování účetní závěrky auditorem. Dále se pak lze řídit vyhláškou č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví a v neposlední řadě také Českým účetním standardem pro podnikatele č. 021, jehož obsahem je stejně jako u vyhlášek popis účetních metod a postupů účtování. Subjekt, na kterého se vztahuje zákon o účetnictví, se nazývá účetní jednotka.

Evidenci vedenou dle zvláštního právního předpisu ve smyslu zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, se má na mysli různé druhy evidencí určených pro zjištění základu daně z příjmů fyzických osob. Mohou jimi být např.

- evidence příjmů a pohledávek, vzniklých v souvislosti s podnikatelskou či jinou samostatně výdělečnou činností, kdy výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu daňový subjekt neuplatňuje v prokazatelné výši, ale procentem z příjmů,
- daňová evidence, jež slouží k zjištění základu daně osoby samostatně výdělečně činné, která obsahuje přehled o příjmech a výdajích, majetku a závazcích.
- evidence vedená fyzickými osobami v důsledku příjmu z pronájmu.

3.2.1. Dopad konkurzu na účetnictví

Před rozhodnutím o úpadku je vedení účetnictví či zvláštní evidence povinen zajistit nepochybně dlužník. Prohlášením konkurzu zaniká dlužníkovi oprávnění nakládat s majetkovou podstatou a výkon práv a plnění povinností související s majetkovou podstatou.

³⁰ dle ustanovení § 8 odst. 1) a 2) zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, v platném znění

³¹ dle ustanovení § 2 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v platném znění

Tato práva a povinnosti přechází na insolvenčního správce, tj. i zodpovědnost za vedení účetnictví (zvláštní evidenci). Insolvenční zákon výslovně neobsahuje povinnost úpadce předat účetnictví a podklady insolvenčnímu správci. To je nutno odvodit právě z povinností správce – „zajistit“ vedení účetnictví. Insolvenční správce by měl zajistit účetní doklady, účetní zápisy, účetní knihy, odpisový plán, inventurní soupisy, účtový rozvrh, účetní závěrku a výroční zprávu, a to jestliže dlužník vykazuje takovéto doklady. V praxi však není reálné, aby takto značně fyzický objem dokladů mohl insolvenční správce převzít. V současnosti je značná část účetních záznamů vedena v technické podobě. Mám za to, že by měl mít správce přístup k účetním dokladům, přičemž by k nim měl zamezit přístup jiným osobám (mimo osob zmocněných). Správce by měl provést zpětně revizi stávající účetní dokumentace úpadce a stanovit aktualizovaný postup pro vedení účetnictví.

3.2.2. Účetní závěrky a jejich význam

Účetní závěrka představuje soubor finančních výkazů, které účetní jednotka sestavuje za dané účetní období k rozvahovému dni (poslední den účetního období). Finanční výkazy zahrnují rozvahu (bilanci), výkaz zisku a ztráty, přílohu a dále mohou obsahovat přehled o peněžních tocích a přehled o změnách vlastního kapitálu.³²

Řádnou účetní závěrku sestavují účetní jednotky k poslednímu dni účetního období. Mimořádná účetní závěrka se sestavuje k jinému datu než k poslednímu dni účetního období, a to například ke dni, kterému předchází den, jímž nastanou účinky rozhodnutí o úpadku. Tyto dvě formy závěrek jsou založeny na údajích zjištěných uzavřením účetních knih. Mezitímní účetní závěrkou se však účetní knihy neuzavírají a inventarizace je prováděna jen pro účely vyjádření ocenění³³. Účetní jednotky ji sestaví v průběhu účetního období i k jinému okamžiku než ke konci rozvahového dne. Při ocenění zahrnují jen dosažené zisky a berou v úvahu všechna rizika či možné ztráty, které se týkají jejich majetku a závazků, jestliže jsou jim známy před sestavením mezitímní účetní závěrky, jakož i všechna snížení hodnoty, a to bez ohledu na to, že výsledkem bude zisk nebo ztráta.³⁴

Dnem předcházející dni, kterým nastanou účinky rozhodnutí o úpadku, je ***dlužník povinen sestavit mimořádnou účetní závěrku***³⁵. Účetní jednotka úpadce uzavře účetní knihy,

³² ustanovení § 3 odst. 1 vyhlášky č. 500/2002 Sb., prováděcí vyhlášky k podvojnému účetnictví

³³ ustanovení § 19 odst. 3 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v platném znění

³⁴ ustanovení § 25 odst. 3 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v platném znění

³⁵ ustanovení § 17 odst. 2 písm. e) zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v platném znění

příčemž řádně zaúčtuje zůstatky přechodných účtů, a to rezerv, opravných položek a účtů časového rozlišení, které nebudou moci být zúčtovány v období (nepatrného) konkurzu, a nebo které úpadkem ztratí své opodstatnění – pohledávky a závazky, náklady a výnosy. Jelikož účetní závěrka zachycuje seznam majetku a závazků, je nápomocná insolvenčnímu správci při prověření přihlášených pohledávek a sestavení soupisu majetkové podstaty.

Ode dne nabytí účinnosti rozhodnutí o úpadku insolvenční správce otevře účetní knihy a sestaví zahajovací rozvahu. Ke dni předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky prohlášení konkurzu, *sestaví mezitímní účetní závěrku*.

Ode dne nabytí účinnosti prohlášení konkurzu až do jeho ukončení je za účetnictví odpovědný insolvenční správce. V období konkurzu nemusí být předmět účetnictví totožný s majetkovou podstatou. Předmětem účetnictví je celé obchodní jmění účetní jednotky v úpadku. Některá aktiva, která nemohou být konkurzem postižena, se z majetkové podstaty mohou vyloučit. V účetnictví mohou být zahrnuty závazky, které nijak nesouvisí s konkurzem.³⁶

V insolvenční praxi často dochází k situaci, kdy insolvenční soud spojí rozhodnutí o zjištění úpadku s rozhodnutím o prohlášení konkurzu. Tím dochází ke kolizi dvou právních předpisů. Řešením této situace je příslušné ustanovení zákona o účetnictví³⁷, které stanoví, že mezitímní účetní závěrka se nesestavuje. Přednost má tedy mimořádná účetní závěrka sestavená dlužníkem.

Dnem vyhotovení konečné zprávy vyhotoví IS mezitímní účetní závěrku a dnem, kterým nastanou účinky zrušení konkurzu, a to i pro nepostačující majetek dlužníka, sestaví IS mimořádnou účetní závěrku.

3.2.3. Audit účetní závěrky

Audit znamená úřední přezkoumání a zhodnocení dokumentů, zejména účtů, nezávislou osobou. Úkolem je zjistit, zda doklady podávají platné a spolehlivé informace o skutečnosti, a obvykle zhodnotit kvalitu vnitřní kontroly firmy. Účetní jednotky, které mají povinnost mít účetní závěrku ověřenou auditorem, v průběhu konkurzu povinnost nemají, pokud však o jejím ověření auditorem nerozhodne věřitelský výbor. Výjimka se vztahuje na

³⁶ BŘEZINOVÁ, Hana. *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona*. 1. vyd. Praha: BOVA POLYGON, 2009. 200 s. ISBN 978-80-7273-159-6.

³⁷ dle ustanovení § 17 odst. 5 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v platném znění

období od prvního dne kalendářního měsíce následujícího po dni, ve kterém nastaly účinky prohlášení konkurzu po dobu nepřetržitě jsoucích 36 měsíců. Účetní závěrku nemusí mít ověřenou ani konkurzní dlužník, jehož majetek je pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující.

3.3. Daňové hledisko konkurzu

Na problematiku sestavení účetní závěrky, případně přehledů o příjmech, výdajích, majetku a závazcích (u osob, které nevedou účetnictví) navazuje proces sestavení a podání daňových tvrzení, který se řídí jak daňovým řádem³⁸, jež nabyl platnosti k 1.1.2011, tak ostatními daňovými zákony. Daňový řád upravuje zejména tyto situace:

- podání daňových tvrzení po zjištění úpadku,
- stanovení povinnosti podat daňová tvrzení v dalších fázích konkurzního řízení,
- určení osoby podávající daňové tvrzení v případě přechodu oprávnění nakládat s majetkovou podstatou z insolvenčního správce na daňový subjekt či opačně,
- účinky zahájení konkurzního řízení na daňové pohledávky a daňové sankce.

*„Dojde-li po účinnosti rozhodnutí o úpadku k přechodu oprávnění nakládat s majetkovou podstatou z insolvenčního správce na daňový subjekt nebo opačně, je ten, kdo dosud byl oprávněn nakládat s majetkovou podstatou, povinen ke dni přechodu zpracovat řádné daňové tvrzení za uplynulou část zdaňovacího období, za kterou dosud nebylo podáno.“*³⁹ Jak z výše uvedeného vyplývá, pro daňové řízení je rozhodující okamžik přechodu práva nakládání s majetkovou podstatou.

V insolvenčním řízení má daňový subjekt povinnost podat řádné daňové tvrzení, a to nejpozději do 30 dnů ode dne účinnosti rozhodnutí o úpadku, za zdaňovací období, jež uplynulo do dne předcházejícího účinnosti tohoto rozhodnutí, a za které dosud podané daňové tvrzení nebylo. Lhůtu však nelze prodloužit.⁴⁰ Daňová tvrzení za tato období podává dlužník. Nicméně v praxi dochází k situaci, že konkurzní dlužník není ochoten nebo schopen z důvodu nedostatečného vedení účetnictví daňová tvrzení podat. Jestliže tato situace nastane a insolvenční správce, který získal prohlášením konkurzu oprávnění nakládat s majetkovou podstatou zjistí, že podklady jsou nedostatečné, nemusí na místo dlužníka daňové tvrzení podat. Tuto skutečnost pouze sdělí správci daně ve stejné lhůtě a poskytne mu nezbytnou

³⁸ Zákon č. 280/2009 Sb., Daňový řád

³⁹ dle ustanovení § 244 odst. 4 zákona č. 280/2009 Sb., Daňový řád

⁴⁰ dle ustanovení § 244 odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb., Daňový řád

součinnost pro stanovení daně dle pomůcek. Díky tomu finanční úřad vyměří a formou přihlášky svou daňovou pohledávku přihlásí v konkurzním řízení.

Daňový subjekt je povinen zpracovat řádné daňové tvrzení, a to ke dni:

- předložení konečné zprávy,
- podání návrhu na zrušení konkurzu,
- zrušení konkurzu,

za uplynulou část zdaňovacího období, za které nebylo tvrzení doposud podáno, a to do 15 dnů a tvrzenou daň zahrnout do příslušného dokumentu⁴¹. V průběhu konkurzního řízení zůstávají lhůty pro podání daňových tvrzení zachovány.

3.3.1. Daň z příjmu

Při zjištění úpadku je dlužník povinen vyhotovit na základě mimořádné účetní závěrky případně přehledu o příjmech a výdajích, nejpozději do 30 dnů ode dne účinnosti rozhodnutí o úpadku, řádné přiznání k dani z příjmu právnických (fyzických) osob. Pro zjištění základu daně z příjmů je úpadce povinen zrušit rezervy a opravné položky. Podstatnou skutečností u fyzické osoby je fakt, že jelikož daňové přiznání není sestavené ke konci zdaňovacího období, nemůže zde uplatnit nezdanitelnou část základu daně, odčitatelné položky, slevu na dani ani daňové zvýhodnění. Jakmile přejde rozhodnutím o prohlášení konkurzu oprávnění nakládat s majetkovou podstatou na insolvenčního správce, povinnost podat daňové přiznání za nadcházející období má správce. Při zpeněžení majetkové podstaty lze jako daňově účinný výdaj uplatnit zůstatkovou cenu prodaného majetku.

3.3.1.1. Opravná položka věřitele

Dle ustanovení § 8 zákona o rezervách⁴² je věřitel oprávněn tvořit opravné položky k nepromlčeným pohledávkám jako výdaj pro dosažení, zajištění a udržení příjmů až do výše jejich rozvahové hodnoty. Podmínkou tohoto ustanovení je skutečnost, že věřitel podal řádně a včas přihlášku pohledávky do insolvenčního řízení, přičemž tuto pohledávku vedl ve svém účetnictví. Pokud bude přihlášená pohledávka následně popřena, musí věřitel opravnou položku do výše popření zrušit. Opravné položky se jinak ruší na základě výsledku konkurzního řízení.

⁴¹ dle ustanovení § 244 odst. 3 zákona č. 280/2009 Sb., Daňový řád

⁴² Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu, v platném znění

3.3.2. Daň z přidané hodnoty

Daňové přiznání k dani z přidané hodnoty je dlužník povinen podat za zdaňovací období, které končí dnem předcházejícímu dni účinnosti rozhodnutí o úpadku. Lhůta pro podání přiznání je 30 dnů od skončení zdaňovacího období. **„Následující zdaňovací období plátce začíná dnem nabytí účinnosti rozhodnutí o úpadku a končí posledním dnem kalendářního měsíce, ve kterém nabylo účinnosti rozhodnutí o úpadku.“**⁴³ Od chvíle nabytí účinnosti rozhodnutí o úpadku je každým zdaňovacím obdobím v insolvenčním řízení kalendářní měsíc. V důsledku ukončení insolvenčního řízení zdaňovací období končí k tomuto dni. Po ukončení insolvenčního řízení je zdaňovacím obdobím do konce kalendářního roku každý kalendářní měsíc a pro nadcházející rok se určí období dle standardního režimu. Lhůta pro podání přiznání je 25 dnů po skončení zdaňovacího období (mimo lhůty při zjištění úpadku, kde je tato 30 dnů). Sazby daně jsou základní sazba 20 % a snížená sazba 14 %.

Ve Sbírce zákonů byl zveřejněn nový zákon č. 47/2011 Sb., kterým se mění zákon o dani z přidané hodnoty (novela zákona o DPH), a to s účinností od 1.4.2011. Novelou zákona byla do zákona mimo jiné ustanovena problematika člena skupiny a opravy výše daně u pohledávek za dlužníky v insolvenčním řízení.

„Při rozhodnutí o úpadku člena skupiny končí probíhající zdaňovací období skupiny dnem, který předchází dni nabytí účinnosti rozhodnutí o úpadku člena skupiny.“⁴⁴ Plátcí zanikne jeho členství ve skupině. Zdaňovacím obdobím skupiny a také plátce poté začíná dnem nabytí účinnosti rozhodnutí o úpadku a skončí poslední den kalendářního měsíce, ve kterém nabylo účinnosti rozhodnutí o úpadku.

Jestliže je úpadce osobou povinnou k této dani, čili plátce, zpeněžení majetkové podstaty bude podléhat této dani.

3.3.2.1. Oprava výše základu daně u pohledávek

Jak jsem již výše uvedla, Novelou zákona o DPH byl nově zaveden institut opravy výše daně, a to u pohledávek za dlužníky v insolvenčním řízení. Stejně jako u oprav dle § 42 ZDPH je také oprava dle § 44 ZDPH založena na vzniku nových skutečností. Oprava je

⁴³ dle ustanovení § 99 odst. 11 zákona č. 235/2004 Sb., o DPH, v platném znění

⁴⁴ dle ustanovení § 99 odst. 12 zákona č. 235/2004 Sb., o DPH, v platném znění

považována za samostatné zdanitelné plnění. Opravu výše daně na výstupu z hodnoty zjištěné pohledávky může učinit plátce, kterému při uskutečnění zdanitelného plnění vznikla povinnost přiznat a zaplatit daň, přičemž jeho pohledávka vznikla nejpozději 6 měsíců před rozhodnutím o úpadku dlužníka a doposud však nezanikla.

Opravu lze provést pokud:

- dlužník se nachází v insolvenčním řízení a soud rozhodl o způsobu řešení jeho úpadku,
- věřitel řádně a včas přihlásil svou pohledávku, která byla následně zjištěna, tudíž se k ní v insolvenčním řízení přihlíží,
- věřitel doručil dlužníkovi daňový doklad⁴⁵,
- dlužník a věřitel nejsou osobami:
 - kapitálově spojenými (výše podílu činí alespoň 25 % základního kapitálu nebo hlasovacích práv těchto osob),
 - blízkými,
 - ve sdružení.

Jelikož na jedné straně nastala skutečnost provedení opravy věřitelem, tj. nárok na odpočet, na druhé straně vzniká dlužníkovi nový daňový závazek (povinnost), a to za zdaňovací období, v němž byla oprava provedena, dlužník tuto povinnost vykáže a vypořádá v daňovém přiznání. Pohledávka správce daně, jež odpovídá takto vzniklé povinnosti dlužníka, je tedy pohledávka za majetkovou podstatou.⁴⁶

3.3.3. Daň z převodu nemovitostí

Předmětem daně z převodu nemovitostí je úplatný převod nebo přechod vlastnictví k nemovitostem. Poplatníkem daně je v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku výhradně nabyvatel. (Mimo insolvenční řízení je jím prodávající) Základem daně je v průběhu insolvenčního řízení či při zpeněžení majetkové podstaty v konkurzu v případě prodeje mimo dražbu cena dosažená prodejem nemovitostí.

⁴⁵ dle ustanovení § 46 odst. 1 zákona č. 235/2004 Sb., o DPH, v platném znění

⁴⁶ Informace GŘ k aplikaci § 44 ZDPH, ze dne 22.7.2011, č.j. 23024/11-3210-010165

3.4. Dílčí shrnutí

O konkurzu, jako jednom ze způsobu řešení dlužníkovu úpadku, rozhoduje insolvenční soud usnesením o prohlášení konkurzu, a to na návrh dlužníka, věřitele nebo likvidátora právnické osoby. Tímto okamžikem přechází na insolvenčního správce oprávnění nakládat s majetkovou podstatou dlužníka, společné jmění manželů zaniká a nesplacené závazky a pohledávky týkající se majetkové podstaty se stanou splatnými. Věřitel v konkurzním řízení uplatňuje svůj nárok na základě podané přihlášky pohledávky. Insolvenční správce zpeněží majetkovou podstatu a následně uspokojí věřitele. Nejdříve se však uspokojují pohledávky za majetkovou podstatou, pohledávky jim na roveň postavené, následně zajištěné pohledávky a poté ostatní zjištěné pohledávky.

S ohledem na to, že hlavním cílem řešení dlužníkovu úpadku je co nejvyšší poměrné uspokojení jeho věřitelů, pak může mít konkurzní řízení smysl pouze za předpokladu, že v majetkové podstatě úpadce existuje majetek, z něhož by mohly být, a to v závislosti na způsobu řešení dlužníkovu úpadku, alespoň částečně uspokojeny pohledávky věřitelů. V případě, že není-li takového majetku, ztrácí konkurzní řízení smysl.

4. Vyhodnocení konkurzního řízení v praxi

V prvních dvou kapitolách mé diplomové práce jsem se teoreticky zabývala insolvenčním řízením v návaznosti na právní, účetní a daňové hledisko konkurzu. V této kapitole je mou snahou uvést na fiktivním příkladě postup konkurzního řízení. V závěru této kapitoly vyhodnotit způsob zpeněžení majetkové podstaty a následně vyhodnotím celkový průběh konkurzního řízení. Příklad je založen na fiktivní firmě.

4.1. Seznámení s firmou Glass s.r.o.

Pan Petr Veselý spolu se svým bratrem založili v roce 1991 Společnost Glass s.r.o. se sídlem v Ostravě, a to těsně po přechodu z plánovaného hospodářství na tržní ekonomiku. Svou činnost vyvíjeli v oblasti sklářské výroby, a to přímo ve svém místě bydliště, v Ostravě. Společnost měla ve svém výlučném vlastnictví nemovitost, kde byla výrobní, sklad a prodejna zhotovených výrobků. Jelikož se jim podnikání dařilo, zakoupili v roce 2003 další nemovitost v nedaleké Polance nad Odrou, kde zřídili další prodejnu. Jednatelé společnosti Glass s.r.o. se vždy obrátili na Československou obchodní banku, a.s. s žádostí o poskytnutí úvěru pro financování jejich závazků, tedy vždy při zakoupení, rekonstrukci či modernizaci nemovitého majetku. Československá obchodní banka, a.s. si zřídila ve svůj prospěch zástavní právo k předmětným nemovitostem. Společnost Glass s.r.o. postupně zaměstnávala až dvanáct zaměstnanců, kteří měli snahu neustále vylepšovat poskytované služby s cílem dosažení zisku.

V roce 2007 byl v ČR sklářský průmysl téměř na svém vrcholu. Postupem času však společnosti výrazně klesaly tržby, a společnost se začala dostávat do prodlení s úhradami splatných závazků. Důvodem této situace byla konkurenční převaha supermarketů a hypermarketů spolu s postupným dopadem ekonomické krize z roku 2008. Pro firmu bylo tedy velmi obtížné udržet se na trhu.

Zlomovým okamžikem pro ukončení provozu sklářské výroby a prodeje byla skutečnost, že firma Glas s.r.o. z důvodu velkých ztrát nedokázala splácet úvěr poskytnutý jí ČSOB, a.s., mzdy zaměstnancům, ani své závazky vůči dodavatelům.

4.2. Zahájení insolvenčního řízení

Společnost Glass s.r.o. tedy přestala řádně a včas splácet úvěr, čímž se dostala do prodlení s jeho úhradou. Na základě této skutečnosti se Československá obchodní banka, a.s., jako věřitel, rozhodl podat insolvenční návrh, ve kterém navrhoval, aby soud rozhodl o úpadku společnosti Glass s.r.o. jako dlužníka. Navrhovatel svůj návrh doložil stanovenými přílohami, a to výpisem z OR navrhovatele, listy vlastnictví, smlouvou o zřízení zástavního práva, úvěrovou smlouvou, vyčíslením poplatků a úroků, exekucním příkazem a nezbytnou přihláškou pohledávek. Důvodem podání návrhu byly splatné pohledávky v celkové výši 6.476.390,- Kč.

V insolvenčním návrhu navrhovatel současně uvedl, že je mu známo, že dlužník má závazek i vůči dalšímu věřiteli, a to vůči Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky ve výši 49.634,- Kč, což současně doložil příslušným exekucním příkazem.

Krajský soud v Ostravě zveřejnil v insolvenčním rejstříku *vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení* ve věci, dlužníka společnosti Glass s.r.o. (viz *Příloha č. 1*). Soud tedy prostřednictvím veřejně dostupného rejstříku vyzval všechny dlužníkovi věřitele k uplatnění svých pohledávek v insolvenčním řízení, a to formou přihlášky pohledávky. Od tohoto okamžiku je společnost Glass s.r.o. povinna zdržet se nakládání s majetkovou podstatou a s majetkem, který do ní může náležet.⁴⁷ Společnost rovněž k uvedenému dni ukončila svou činnost a rozvázala pracovní poměr se svými zaměstnanci.

Insolvenční soud vyzval dlužníka, aby se ve lhůtě 15 dnů vyjádřil k návrhu, podanému Československou obchodní bankou s tím, že je povinen předložit dále insolvenčnímu soudu následující listiny⁴⁸:

- seznam majetku včetně pohledávek s uvedením jeho dlužníků,
- seznam závazků s uvedením jeho věřitelů,
- seznam zaměstnanců,
- listiny, které dokládají úpadek či hrozící úpadek.

Firma Glass s.r.o. se obratem vyjádřila k insolvenčnímu návrhu podaného věřitelem souhlasem a zároveň se k řízení přistoupila.

⁴⁷ ustanovení § 111 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., IZ, v platném znění

⁴⁸ dle ustanovení § 104 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., IZ, v platném znění

4.2.1. Usnesení o úpadku

S ohledem na skutečnost, že záloha na náklady insolvenčního řízení ve výši 50.000,- Kč byla navrhovatelkou zaplacená, rozhodl insolvenční soud o úpadku dlužníka. S ohledem na skutečnost, že společnost Glass s.r.o. měla více věřitelů a své peněžité závazky nebyla schopna po dobu delší než 30 dní po jejich splatnosti hradit, mám za to, že se nachází v úpadku.

Soud ve svém usnesení o úpadku nejen ustanovil insolvenčního správce, pana Mgr. Vlastimila Zavadila, ale současně vyzval věřitele, kteří doposud nepřihlásili své pohledávky do insolvenčního řízení, aby tak učinili nejpozději do 30 dnů ode dne zveřejnění usnesení o úpadku.

Následně bylo uskutečněno přezkumné jednání a bezprostředně poté byla zahájena schůze věřitelů. V této souvislosti bych chtěla upozornit, že pozdě přihlášeným pohledávkám nebylo přihlíženo.

4.3. Přezkum přihlášených pohledávek

Při přezkumném jednání byla nezbytná účast jak dlužníka, tak insolvenčního správce. Soud všechny zúčastněné seznámil s průběhem řízení dlužníkovým úpadkem. Svůj nárok na uplatnění pohledávek v insolvenčním řízení uplatnilo celkem 24 věřitelů (viz Příloha č. 2), přičemž pouze Československá obchodní banka, a.s. byla jako jediný zajištěný věřitel, což doložila příslušnou zástavní smlouvou. Ostatní jsou věřiteli nezajištěnými.

Správce zjišťoval, zda věřitel, který uplatnil právo zajištění ve své přihlášce a zda ostatní věřitelé mají na své pohledávky nárok. Po přezkumu pohledávek bylo však insolvenčním správcem stanoveno (viz Příloha č. 2):

u zajištěného věřitele

zjištěná pohledávka ve výši **6.476.390,- Kč,**

u nezajištěných věřitelů

přihlášené pohledávky 11.693.224,- Kč,

z toho popřeno 1.024.569,- Kč,

z toho zjištěno **10.668.655,- Kč,**

Celkem zjištěné závazky dlužníka 17.145.045,- Kč.

Insolvenčním správcem byly popřeny pohledávky tří věřitelů, kterým bylo zasláno vyrozumění o jejich popření.

Po přezkumu pohledávek následovala schůze věřitelů a volba věřitelského orgánu. Členy věřitelského výboru byli zvoleni tři věřitelé, a to (věřitel č. 1) - Československá obchodní banka, a.s., (věřitel č. 2) - Stavitel, a.s. a (věřitel č. 7) - Česká spořitelna, a.s. Insolvenční správce předložil zprávu o své doposud provedené činnosti a rovněž navrhl řešení dlužníkovu úpadku, a to formou konkurzu. Věřitelským výborem bylo navrženo, aby účetnictví vedla externí firma.

4.3.1. *Prohlášení konkurzu*

Krajský soud v Ostravě o způsobu řešení úpadku společnosti Glass s.r.o. rozhodl konkurzem. Reorganizace jako forma řešení úpadku v tomto případě nepřicházela v úvahu, neboť by úpadce musel pokračovat ve své podnikatelské činnosti, což s ohledem na jeho zadluženost nebylo možné. (viz Příloha č. 3)

4.4. *Soupis majetkové podstaty*

Na základě zjištěného úpadku společnosti Glass s.r.o., vyzval insolvenční správce dlužníka k jednání, na kterém převzal její účetnictví, účetní závěrku, seznam jak movitého, tak nemovitého majetku. Při tomto jednání byly předány klíče k nemovitostem a správce tak zabezpečil uzamčením nemovitostí případné odcizení majetku uvnitř nemovitostí. Úsilím správce bylo především získat kontrolu nad majetkem dlužníka. Poté zahájil kroky ke zjištění veškerého dlužníkovu majetku, jeho hodnoty a možnosti jeho zpeněžení. Učinil dotazy na Centrální registr vozidel, bankovní instituce a požádal Katastrální úřad o výpis z katastru nemovitostí.

Insolvenčním správcem bylo zjištěno, že všechny nemovitosti jsou zastaveny zástavním právem, zřízeným ve prospěch Československé obchodní banky, a.s. Postup zpeněžení nemovitostí však bude záviset na pokynech zajištěného věřitele, kterým je ČSOB, a.s. V počáteční fázi nebylo možné předpokládat, zda po zpeněžení těchto nemovitostí zůstanou finanční prostředky pro uspokojení ostatních věřitelů, nikoliv pouze zajištěného věřitele. Nemovitosti byly oceněny vypracovaným znaleckým posudkem, částkou v celkové výši 9.560.000,- Kč.

Jednatel společnosti tedy umožnil správci prohlédnout si všechny movité věci, které jsou umístěny v zajištěných nemovitostech. Movité věci společnosti správce sepsal a stanovil jejich hodnotu v celkové výši 500.000,- Kč. Ke stanovení hodnoty mu pomohly doklady z účetnictví. Věřitelský výbor rozhodl o prodeji movitého majetku mimo dražbu, a to za nejvyšší možnou nabídnutou cenu.

Zůstatek peněžních prostředků v pokladně činil 2.000,- Kč a dle výpisu z běžného účtu činil zůstatek na běžném účtu částku 40.002,- Kč.

Společnost měla pohledávku za 56.200,- Kč, přičemž tato nebyla dosud uhrazena.

Pokud bych porovнала závazky dlužníka vyplývající ze zjištěných pohledávek v celkové výši 17.145.045,- Kč s jeho zjištěnou majetkovou podstatou ve výši 10.158.202,- Kč (viz *Příloha č. 4*), pak závazky, převyšují majetkovou podstatu o 6.986.843,- Kč. Je tedy nepochybné, že závazky společnosti Glass s.r.o. převyšují majetek o více než 40 %. V souladu s insolvenčním správcem mám za to, že jediná možná cesta k uspokojení jak zajištěného věřitele, tak z případného převyšujícího příjmu i ostatní věřitele, je prodej majetku dlužníka.

4.4.1. Zpeněžení majetkové podstaty

V návaznosti na celkovou špatnou hospodářskou situaci ve sklářském průmyslu by se pravděpodobně nevyplatilo prodat podnik jako celek. Jediným možným způsobem, jak dosáhnout co nejvyššího zpeněžení majetku, je prodat nemovitost, nacházející se v Ostravě, ve veřejné dražbě, nemovitost, nacházející se v Polance nad Odrou přímým prodejem a ostatní movité věci také přímým prodejem. Insolvenční správce kontaktoval zajištěné věřitele a v souladu s jejich pokyny uzavřel smlouvu o pojištění nemovitostí.

Vzhledem k tomu, že nemovitosti nebyly již delší dobu využívány, insolvenční správce tyto prostory pronajal zájemcům jako sklad a prodejnu zboží, a to na dobu určitou pěti měsíců. Nájemné, jenž je součástí příjmů insolvenčního řízení, činilo částku 78.950,- Kč.

4.4.1.1. Výrobna v Ostravě

Vzhledem ke skutečnosti, že objekt výroby je zachovalou nemovitostí, umístěnou ve výborné lokalitě, rozhodl zajištěný věřitel o jejím zpeněžení formou veřejné dražby. Na základě pokynu zajištěného věřitele zahájil insolvenční správce výběrové řízení na

dražebníka nemovitosti, a to oslovením čtyř dražebních společností. Smyslem tohoto výběrového řízení je přijmout co nejvýhodnější nabídku dražebníka. Marek a synové, a.s. předložila nejvýhodnější podmínky dražby, a proto byla na pokyn zajištěného věřitele insolvenčním správcem také vybrána. Její nabídka činila 3,2 % z výsledku zpeněžení nemovitosti. Na základě uzavřené smlouvy o provedení dražby se uskutečnila dobrovolná dražba, které se však nezúčastnil žádný zájemce. Poté bylo vyhlášeno druhé kolo dražby, přičemž se snížila vyvolávací cena. Díky opakované dražbě byla nemovitost zpeněžena, celkový výtěžek zpeněžení nemovitosti činil 7.950.000,- Kč. Odměna dražebníka činila částku ve výši 254.400,- Kč. Poté došlo k předání a převzetí vydraženého nemovitého majetku a u příslušného katastrálního úřadu byl podán návrh na zápis změny vlastníka nemovitostí, a to spolu s návrhem na výmaz zástavního práva ve prospěch zástavního věřitele, tj. zajištěného věřitele.

Předběžná sumarizace hospodaření s nemovitostí v Ostravě

Příjem z nemovitosti v Ostravě	
výtěžek zpeněžení	7 950 000 Kč

Náklady zpeněžení	
odměna dražebníka	254 400 Kč

Náklady spojené se správou	
pojištění nemovitosti	54 500 Kč
údržba a ostraha	15 350 Kč
daň z nemovitostí	4 200 Kč
Náklady na správu celkem	74 050 Kč

4.4.1.2. Prodejna v Polance nad Odrou

Zajištěný věřitel se rozhodl zpeněžit nemovitosti přímým prodejem. Na základě pokynu zajištěného věřitele požádal insolvenční správce insolvenční soud o vyslovení souhlasu s prodejem nemovitostí mimo dražbu, za předem daných podmínek. Důvodem použití této formy zpeněžení je minimalizovat náklady s prodejem spojené. Správce tak nechal vyhotovit znalecký posudek ke stanovení obvyklé ceny této nemovitosti, jenž byl vyhotoven za částku 18.000,- Kč. Následně zahájil insolvenční správce řízení k výběru zájemce o koupi nemovitostí. Stanovil podmínky prodeje tak, že nabídka musí být zřetelně označena jako závazná, musí obsahovat specifikaci konkrétních nemovitostí a zájemce musí rovněž doložit způsob financování kupní ceny. Poté insolvenčního správce v souladu se souhlasem insolvenčního soudu, pokynů zajištěného věřitele a věřitelského výboru vybral zájemce s nejvýhodnější cenovou nabídkou na koupi nemovitostí. Kupující uhradil kupní cenu 2.350.000,- Kč v plné výši před podpisem kupní smlouvy na účet insolvenčního správce a poté byla podepsána kupní smlouva.

Předběžná sumarizace hospodaření s nemovitostí v Polance nad Odrou

Příjem z prodeje nemovitosti v Polance n. O.	
výtěžek zpeněžení	2 350 000 Kč

Náklady zpeněžení	
znalecký posudek	18 000 Kč

Náklady spojené se správou	
pojištění nemovitosti	24 450 Kč
údržba a ostraha	5 554 Kč
daň z nemovitostí	2 500 Kč
Náklady na správu celkem	32 504 Kč

4.4.1.3. Movité věci

Věřitelský výbor byl seznámen s tím, že do majetkové podstaty dlužníka byly rovněž sepsány movité věci, které se nacházejí v areálu sídla dlužníka. Předmětné věci jsou používané ve sklárství a jsou již zastaralé. Protože movitý majetek není předmětem zajištění zajištěného věřitele, požádal insolvenční správce na návrh věřitelského výboru insolvenční soud o udělení souhlasu s jeho přímým prodejem zájemci s nejvyšší nabídkou. Insolvenční soud s návrhem souhlasil. Poté insolvenční správce movité věci vyfotografoval a fotografie umístil na internetový portál aukro.cz. Veškerý movitý majetek byl takto zpeněžen za částku v celkové výši 356.000,- Kč.

4.4.2. Sumarizace příjmů a výdajů

1) Sumarizace zajištěného věřitele

Celkové příjmy ze zpeněžení zajištěné majetkové podstaty dlužníka, dosáhly částky 10.300.000,- Kč a výdaje částky 378.954,- Kč.

Příjmy ze zpeněžení zajištěných nemovitostí	
Nemovitost v Ostravě	7 950 000 Kč
Nemovitost v Polance n. O.	2 350 000 Kč
Příjmy celkem	10 300 000 Kč

Výdaje související se zpeněžením nemovitostí	
odměna dražebníka	254 400 Kč
znalecký posudek	18 000 Kč
pojištění nemovitosti	78 950 Kč
údržba a ostraha	20 904 Kč
daň z nemovitostí	6 700 Kč
Výdaje celkem	378 954 Kč

2) Sumarizace části zpeněžení pro ostatní věřitele

Celkové příjmy ze zpeněžení nezajištěné majetkové podstaty dlužníka, dosáhly částky 535.284,- Kč a výdaje částky 24.601,- Kč.

Příjmy	
prodej DHM	356 000 Kč
úhrady pohledávek	56 200 Kč
úroky	132 Kč
hotovost v pokladně	2 000 Kč
zůstatek na běžném účtu	42 002 Kč
nájem nemovitostí	78 950 Kč
Příjmy celkem	535 284 Kč

Výdaje	
vedení účetnictví	13 500 Kč
archivace dokumentů	5 700 Kč
bankovní poplatky	1 200 Kč
poštovné + hovorné	4 201 Kč
Výdaje celkem	24 601 Kč

Náhrady hotových výdajů insolvenčního správce činily celkem 35.000,- Kč a skládaly se z cestovného, poštovného, telefonních poplatků, výdajů za fotokopie a ověření. Následně se vypočítá odměna a vynaložené výdaje správce.

4.5. Výpočet odměny insolvenčního správce

Výpočet odměny z výtěžku zpeněžení, který připadá na zajištěného věřitele

Základem pro výpočet odměny insolvenčního správce je rozdíl mezi příjmy a výdaji ze zajištěného majetku: 10.300.000,- Kč (příjmy) - 378.954,- Kč (výdaje) = 9.921.046,- Kč (základ pro výpočet odměny). Odměna insolvenčního správce z výtěžku zpeněžení, který připadá k rozdělení mezi zajištěné věřitele činí 2% z částky 9.921.046,- Kč, tj. 194.530,31 Kč ($9.921.046 \times 2/102$), jelikož je insolvenční správce plátcem DPH, pak tato částka se navýší o 20 % DPH, tj. o 38.906,06 Kč. Odměna insolvenčního správce včetně DPH činí částku **233.436,37 Kč**.

Výpočet odměny z výtěžku zpeněžení, který připadá na nezajištěného věřitele

V tomto případě se odměna insolvenčního správce stanoví opět z rozdílu mezi příjmy a výdaji, které se nevztahují k zajištěnému majetku.

535.284,- Kč (příjmy) - 59.601,- Kč (výdaje) = 475.683,- Kč (základ pro výpočet odměny).

Odměna insolvenčního správce z výtěžku zpeněžení, který připadá k rozdělení mezi nezajištěné věřitele (při výtěžku od 0 do 10 mil. Kč činí 15 %) z částky 475.683,- Kč, činí 62.045,61 Kč ($475.683 \times 15/115$) + 20 % DPH, tj. 12.409,12 Kč. Odměna insolvenčního správce z výtěžku zpeněžení připadajícího k rozdělení pro nezajištěné věřitele činí částku ve výši **74.454,73 Kč**.

Celková odměna insolvenčního správce činí částku v celkové výši 307.891,10 Kč.

4.6. Návrh konečné zprávy

Na základě výše uvedených údajů byla správcem sestavena konečná zpráva.

Tabulka č. 4.6.1. Konečná zpráva

I. USPOKOJENÍ ZAJIŠTĚNÝCH VĚŘITELŮ			
Výše zpeněžení zajištěného majetku			10 300 000,00 Kč
- z toho zpeněžení nemovitosti v Ostravě	7 950 000,00 Kč		
- z toho zpeněžení nemovitosti v Polance n. O.	2 350 000,00 Kč		
Výdaje			378 954,00 Kč
Výdaje spojené se zpeněžením		272 400,00 Kč	
Odměna dražebníka	254 400,00 Kč		
Znalecký posudek	18 000,00 Kč		
Náklady spojené se správou		106 554,00 Kč	
Pojištění nemovitostí	78 950,00 Kč		
Údržba a ostraha	20 904,00 Kč		
Daň z nemovitostí	6 700,00 Kč		
Odměna insolvenčnímu správci			233 436,37 Kč
2 % z částky určené k vydání zajištěnému věřiteli	194 530,31 Kč		
DPH 20 %	38 906,06 Kč		
VYPLACENO ZAJIŠTĚNÉMU VĚŘITELI			6 476 390,00 Kč
Zbývá pro nezajištěné věřitele			3 211 219,63 Kč
II. USPOKOJENÍ NEZAJIŠTĚNÝCH VĚŘITELŮ			
Zpeněžení			535 284 Kč
Prodej nezajištěného majetku	356 000 Kč		
Uhrazena pohledávka	56 200 Kč		
Bankovní účet	42 002 Kč		
Pokladna	2 000 Kč		
Úroky	132 Kč		
Provozní příjem - nájem nemovitostí	78 950 Kč		
Pohledávky za majetkovou podstatou			59 601,00 Kč
Hotové výdaje insolvenčního správce		35 000,00 Kč	
- cestovné, poštovné, telefon, fotokopie a ověření	35 000,00 Kč		
Výdaje spojené se správou a udržováním maj. podstaty			
Vedení účetnictví	13 500 Kč	24 601 Kč	
Archivace dokumentů	5 700 Kč		
Bankovní poplatky	1 200 Kč		
Poštovné + hovorné	4 201 Kč		
Odměna insolvenčnímu správci			74 454,73 Kč
15 % z výtěžku určeného k uspokojení nezaj. věřitelů	62 045,61 Kč		
DPH 20 %	12 409,12 Kč		
K uspokojení po odečtení odměny a pohledávek za podstatou			401 228,27 Kč
Po uspokojení zajištěných věřitelů zbyla částka			3 211 219,63 Kč
ČÁSTKA URČENÁ K ROZVRHU PRO NEZAJIŠTĚNÉ VĚŘITELE			3 612 447,90 Kč
VÝŠE POHLEDÁVEK ZAHRNUTÝCH DO ROZVRHU			10 668 655,00 Kč
PROCENTO USPOKOJENÍ Z ROZVRHU			33,86 %

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 4.6.1. Konečná zpráva obsahuje rekapitulaci zpeněžení zajištěného a nezajištěného majetku. Nejprve jsem rozčlenila zpeněžení a uspokojení zajištěných věřitelů, kdy z prodeje zajištěného nemovitého majetku byla získána částka 10.300.000,- Kč. Po odečtení výdajů a odměny správce, byl zajištěný věřitel uspokojen v plné výši, a to částkou 6.476.390,- Kč. Do rozvrhu pro nezajištěné věřitele byla převedena částka ve výši 3.211.219,63 Kč.

Dále došlo ke zpeněžení majetku připadajícího na nezajištěné věřitele ve výši 535.284,- Kč, kdy po odečtení výdajů a odměny správce, připadla pro nezajištěné věřitele částka ve výši 401.228,27,- Kč. Celkem tedy do rozvrhu pro nezajištěné věřitele náleží částka 3.612.447,90 Kč. Jelikož byly pohledávky nezajištěných věřitelů zjištěny správcem ve výši 10.668.655,- Kč a následně bude rozvržena pouze částka 3.612.447,90,- Kč, činí procento uspokojení z rozvrhu pouze 33,86 %, tzn., že 66,14 % hodnoty pohledávek nebude v konkurzu uspokojeno. Uspokojení nezajištěných věřitelů je obsaženo v Příloze č. 5.

Odměna insolvenčního správce se skládala jak z odměny z výtěžku zpeněžení připadající na zajištěného věřitele (233,436,37 Kč), tak z odměny určené z výtěžku zpeněžení pro rozdělení mezi nezajištěné věřitele (74.454,73 Kč). Celkem tedy odměna činí částku 307.891,10 Kč. Vzhledem k tomu, že má správce nárok na náhradu hotových výdajů, které činili 35.000,- Kč bude insolvenčnímu správci vyplacena částka v celkové výši 342.891,10 Kč.

Došlo k úplnému zpeněžení dlužníkovu majetku. Soud na základě správcem předloženého sdělení shledal, že rozvrhové usnesení bylo splněno a konkurz zrušil, neboť jeho majetek nepostačil pro plné uspokojení nároků insolvenčních věřitelů. Insolvenční správce uzavřel účetní knihy, sestavil účetní závěrku, předal dlužníkovi účetní záznamy a zajistil evidenční a archivační povinnost. Rozhodnutí o zrušení konkurzu bylo důležitým podkladem pro výmaz dlužníka z obchodního rejstříku.

4.7. Dílčí shrnutí

Na obchodní společnost Glass s.r.o. podala Československá obchodní banka, a.s., jako zajištěný věřitel, návrh na zahájení insolvenčního řízení. Následně soud zveřejněním vyhlášky zahájil insolvenční řízení. Vzhledem k tomu, že navrhovatel prokázal, že společnost Glass s.r.o. měla více věřitelů, jímž nebyla schopna hradit své peněžité závazky po dobu delší než 30 dní, když záloha na náklady řízení ve výši 50.000,- Kč byla navrhovatelem uhrazena, rozhodl insolvenční soud o úpadku dlužníka a ustanovil insolvenčního správce. Po provedení přezkumu pohledávek a porovnání se seznamem dlužníkových závazků, pohledávek a majetku, navrhl správce řešit úpadek formou konkurzu. Soud prohlásil na dlužníka konkurz. Následně byl insolvenčním správcem proveden soupis majetkové podstaty. Nemovitosti ve vlastnictví dlužníka se zpeněžily jak veřejnou dražbou, tak i přímým prodejem. V rámci insolvenčního řízení bylo dosaženo 100 % uspokojení zajištěného věřitele. Nezajištění věřitelé byli však uspokojeni, pouze do výše 33,86 %. Následně soud konkurz zrušil, a to z důvodu nepostačujícího majetku pro uspokojení nezajištěných věřitelů do plné výše jejich pohledávek.

5. Závěr

V teoretické části své diplomové práce jsem nejprve poukázala na vývoj právní úpravy úpadkového práva a dále jsem se zabývala předmětem a cílem stávající právní úpravy, a to insolvenčním zákonem. Mám za to, že stávající právní úprava na rozdíl od předchozí právní úpravy, představující zákon o konkurzu a vyrovnání, dává dlužníkovi více možností řešení jeho úpadku. Po seznámení se s danou problematikou mám za to, že jedním z přínosů insolvenčního zákona je zavedení nového způsobu řešení dlužníkovy úpadku, a to oddlužení. Tento způsob motivuje dlužníky k zahájení aktivního umořování svých dluhů a ke snížení nákladů veřejných rozpočtů, které by jinak byly zapotřebí k ozdravení dlužníků nacházejících se v sociální krizi.

Naproti tomu jako nedostatek insolvenčního zákona spatřuji neuzákonění povinnosti soudu informovat známé věřitele úpadce o zahájení insolvenčního řízení. Vzhledem k tomu, že není možné pravidelně sledovat změny v insolvenčním rejstříku, mám za to, že jednou z možností, jak se vyvarovat marnému uplynutí lhůty pro podání přihlášky pohledávky věřitele k insolvenčnímu řízení, je zejména využití softwarového informačního systému. Tento informační systém umožňuje věřitelům průběžně získávat informace o obchodních partnerech, kteří se dostanou do úpadku, čímž věřitelům umožní včas přihlásit své pohledávky u insolvenčního soudu.

Na tuto část pak navazuji informacemi o jednotlivých stádiích insolvenčního řízení, a to jak z právního, daňového, tak i účetního hlediska. Zejména poukazuji na nerovné postavení zajištěných a nezajištěných věřitelů. Mám za to, že mezi zajištěné věřitele by neměli být zařazeni věřitelé, kteří své pohledávky neměli zajištěny zástavním právem již při jejím vzniku, ale až těsně před zahájením insolvenčního řízení, například urychleným zřízením exekutorského zástavního práva.

V praktické části jsem se zaměřila na způsoby zpeněžení majetkové podstaty. Pokud se jedná o způsoby zpeněžení majetkové podstaty úpadce, pak jsem dospěla k závěru, že veřejná dražba by měla být využívána pouze tam, kde lze s ohledem na danou oblast podnikání úpadce, jakož i na ekonomické a jiné aspekty jednoznačně předpokládat, že o majetek úpadce bude mít zájem více potenciálních zájemců. Tak lze dražbou majetkové

podstaty dosáhnout vyšší částky zpeněžení, přičemž vysoké výdaje spojené s realizací dražby by tak byly úměrné.

Pro případ, že je zcela pravděpodobné, že majetek úpadce není s ohledem na objektivní okolnosti atraktivní, pak doporučuji jeho zpeněžení přímým prodejem. Výhodou přímého prodeje jsou rovněž nízké náklady na jeho realizaci.

Studiem podkladů pro zpracování diplomové práce jsem se podrobněji seznámila s problematikou úpadkového práva, se základními pojmy, zásadami a pravidly insolvenčního řízení.

Mám za to, že jsem stanovený cíl své diplomové práce splnila a že tato může být vodítkem jak dlužníkům, tak i věřitelům, jejichž dlužníci se ocitli v úpadku.

Seznam použité literatury

a) Odborné knihy

BŘEZINOVÁ, Hana. *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona*. 1. vyd. Praha: BOVA POLYGON, 2009. 200 s. ISBN 978-80-7273-159-6.

KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční zákon a předpisy související*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2008. 903 s. ISBN 978-80-7357-375-1.

LANDA, Martin. *Ekonomika insolvenčního řízení*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2009. 426 s. ISBN 978-80-7418-031-6.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnický*. 1. vyd. Praha: Linde, 2009. 394 s. ISBN 978-80-7201-780-5.

GOODE, Sir Roy. *Principles of Corporate Insolvency Law*. 4. vyd. Sweet & Maxwell Ltd, 2011. 673 s. ISBN 9780414047877.

b) Článek v odborném časopise

ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčního řízení. *Právní fórum*. 2009, č. 4. Článek dostupný z informačního systému Walters Kluwer ČR.

c) Právní předpisy

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, v platném znění.

Zákon č. 280/2009 Sb., Daňový řád, v platném znění.

Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, v platném znění.

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, v platném znění.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění.

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v platném znění.

Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu, v platném znění.

Vyhláška č. 313/2007 Sb. o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

d) Elektronické dokumenty a ostatní

Businesscenter.cz: Zákony a právní normy. HAVIT, s.r.o. [online]. © 1998 – 2012. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/>. ISSN 1213-7235.

Creditreform. *Tisková informace: Vývoj insolvencí v České republice v roce 2011 ze dne 2.1.2012* [online]. 2012 [2012-01-02]. Dostupné z:

http://web.creditreform.cz/cs/resources/pdf/20120102_TZ_Vyvoj_insolvenci_v_CR_2011.pdf

Finance: *CREDITREFORM: Loni podáno o 51 procent insolvenčních návrhů více* [online]. 2012 [2012-03-01]. Dostupné z:

<http://www.finance.cz/zpravy/finance/337921-creditreform-loni-podano-o-51-procent-insolvencnich-navrhu-vice/>

Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Budujeme důstojné vztahy občanů s moderním státem* In: justice.cz [online]. © 2008 [2012-03-18]. Dostupné z:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/ejustice/insolvencni-rejstrik.html>

Ministerstvo spravedlnosti ČR: *Oficiální server českého soudnictví*. [online]. 2012.

Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/Uvod/uvod.aspx>

Oddlužení. [online]. © 2012 [cit. 2012-02-01].

Dostupné z: <http://www.oddluzeni.estranky.cz/>

Seznam zkratek

aj. – a jiné

ČNB – Česká národní banka

ČR – Česká republika

DHM – drobný hmotný majetek

DPH – daň z přidané hodnoty

FO – fyzická osoba

GFŘ – Generální finanční ředitelství

IS – insolvenční správce

IZ – insolvenční zákon

KN – katastr nemovitostí

max. - maximálně

např. – například

ObčZ – Občanský zákoník

OSŘ – Občanský soudní řád

PO – právnická osoba

resp. – respektive

SJM – společné jmění manželů

Trz – trestní zákon

v.o.s. – veřejná obchodní společnost

VZP – Všeobecná zdravotní pojišťovna

ZDPH – Zákon o dani z přidané hodnoty

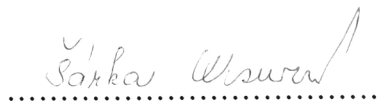
ZKV – Zákon o konkurzu a vyrovnání

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 25. dubna 2012

Bc. Šárka Wisurová

Seznam příloh

- Příloha č. 1 Vyhláška o zahájení insolvenčního řízení
- Příloha č. 2 Seznam přihlášených pohledávek
- Příloha č. 3 Usnesení o prohlášení konkurzu
- Příloha č. 4 Soupis majetkové podstaty
- Příloha č. 5 Uspokojení věřitelů